Solun alternatif ekonomi politikası nasıl olmalı?

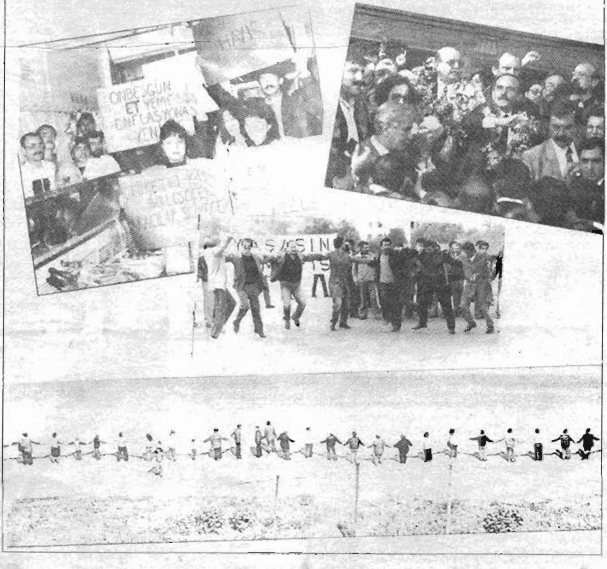
1990'lı yıllarda iktisat politikasını hala devlet mülkiyetinde gören bir sol anlayışın getireceği alternatifin ikna edici olması mümkün değildi. (Sayfa 6,7) ***Asaf Savaş Akat***

SİYASİ HABER VE YORUM GAZETESİ Sayı: 35 20 Mayıs - 3 Haziran 2.500 LİRA

adımlar

Çevreciler, işçiler, tüketiciler, kadınlar, gençler

BİZ DE VARIZ

Özgürlük ve demokrasi için açlık grevi

Çanakkale E tipi cezaevinde bulunan 365,5 yıla hükümlü gazetecilerin özgürlük, demokrasi için başlattıkları süresiz açlık grevi devam ediyor. (Sayfa 3)

Birlik partisini hazırlama sürecinin ilerletilmesi için,

Açıklık, ortak arayış çabası ve ön yargısız bir tartışma süresi güvenin pekişmesine katkıda bulunacaktır. (Sayfa 4)
Erdal Talu

İzmir'den Gencelli'ye

Adı ister insan zinciri, ister ekmek zinciri olsun. Bu zincirin "sevk zinciri" olmadığını biliyorsun. Bu zincirin hiç bir halkası lekelenmeksizin güzele bağlansın istiyoruz. (Sayfa 8,9)
Talat Ulusoy

"Merkezi birleşik yığınsal bir kadın örgütü"

Kendini hiç bir kuruluşun yan örgütü, alt örgütü olmaya angaje etmeyecek kadınların toplumsal hayata ve karar alma süreçlerine katılması doğrultusundaki temel talebi bütün platformlara taşıyacak bir örgütlenme (Sayfa 12)
Sibel Özbudun

KISA KISA

KKTC'de muhalefet seçime katılmıyor

24 Haziran'da KKTC'de yapılacak olan yerel seçimlere Muhalefet partileri katılmayacaklarını açıkladılar. 6 Mayıs genel seçimlerde 16 milletvekili çıkartan Demokratik Mücadele Partisi, Merkez Karar ve Yürütme Kurulu'ndan yapılan açıklamada, genel seçimlerin dış müdahalelerle gerçekleştirildiği ve "şaibeli" olduğu belirtildi. Bilindiği gibi KKTC'de seçim yasasında yapılan değişiklikten sonra Toplumcu Kurtuluş Partisi, Cumhuriyetçi Türk Partisi ve Yeni Doğuş Partisi Demokratik Mücadele Parti adı altında bir araya gelmişlerdi.

Kararname gelecek yasama yılına kaldı

TBMM 12 Haziranda tatile giriyor. Meclis gündemine gelmesi beklenen Güneydoğu ile ilgili Kanun Hükmünde Kararnamenin görüşülmesi yeni dönem meclis çalışmaları başladıktan sonra gündeme gelecek. ANAP grup başkanvekili Ülkü Güney meclisin 12 Haziran'da resmen tatile gireceğini söyleyerek, "Kararnamenin meclis içtüzüğü gereği, 45 günlük süreden sonra görüleceğini belirtti. Bu süre ise 15 Haziran'da doluyor. SHP Grup Başkan vekili H. Fehmi Güneş, KHK'nin meclis tatile girmeden görüşülmeli dedi.

Çevre yolu çevreyi katlediyor

Ankara çevre yolu yapımı konusunda bir rapor hazırlayan TMMOB 1 milyon 200 bin ağaç ve fidanın kesileceğini açıkladı. Kentin varolan tüm çevre varlıklarının tahrip edileceğini belirten TMMOB büyük bölümü dış kredi ile gerçekleştirilecek olan Ankara çevre oto yolunun kentin gelecekte Su gereksimini karşılamak üzere planlanan Işıklar Baraj Gölü ve su havzasının da yolun altında kalacağına dikkat çekildi.

Eğitim-İş sendikası kuruluyor

Kamu çalışanlarının sendikalaşması çalışmaları devam ederken, Öğretmen ve eğitimcileri çatısı altında toplamayı amaçlayan "Eğitim-İş" Sendikası'nı kuruluş çalışmalarının son aşamaya geldiği bildiriliyor.

Eğitim-İş sendikasını kuracak olan girişimcilerden 23 öğretmen Ankara'da bir yemek düzenlediler. Girişim adına konuşan **Niyazi Altunya** kısa zamanda başvuruyu yapacaklarını açıkladı.

Ankara TBKP yöneticileri ve Çiçek Yağcı da özgür

Yasal çalışma için yaptıkları basın toplantısından sonra tutuklanan Ankara TBKP yöneticileri Ankara Merkez Kapalı Cezaevinde tutuklu bulunuyorlardı.

6 Ocak günü yurtdışından Türkiye'ye dönen **Ayşe Çiçek Yağcı** Ankara DGM'ce TBKP üyesi olduğu için 6 aydır Ankara Merkez kapalı cezaevinde tutuklu bulunuyordu.

18 Mayıs günü yapılan duruşmada TBKP Ankara yöneticileri ve TBKP Genel Sekreteri'nin eşi olan **Ayşe Çiçek Yağcı** serbest bırakıldılar. Mahkeme heyeti **Nihat Sargın** ile **Haydar Kutlu**'yu serbest bırakma gerekçesine dayanarak karar verdi.

İllegaliteye son verip açık çalışmaya karar verdikleri için tutuklanan ve serbest bırakılan Ankara TBKP yöneticileri şunlar. **Nevzat Deringöl, Hasan Öztürk, Şaban Çelik, Erdal Şentürk, Abdullah Aksu, Metin Temizer, Paşa Erbey, Musa Sargın, Muzaffer Gükçimen**

OSMAN SAKALSIZ TUTUKLANDI

TBKP Genel Sekreter Yardımcısı **Osman Sakalsız** tutuklandı. 14 Mayıs günü Politik göçmen olarak bulunduğu F. Almanya'dan döndü. Atatürk Havaalanında gözaltına alındı. İfadesi alınan Sakalsız, Emniyet 1. Şubeye götürüldü.

15 Mayıs günü çıkarıldığı 1. Sulh Ceza Mahkemesince, 1981 yılında TİP'e karşı açılan bir davadan dolayı hakkında verilen tutuklama kararına dayınalarak tutuklandı. Mahkeme tutuklama kararını vicahiye çevirdiğini açıkladı. Tutuklanan **Osman Sakalsız** Bayrampaşa cezaevine gönderildi.

İsveç delegasyonun Irak Kürdistan'ı izlenimleri

HALEPÇE: ÖLÜ ŞEHİR

İsveç'ten değişik politik partilerden bir delegasyon Irak Kürdistan'ına giderek incelemelrde bulundular. Halk Partisi, Komünist Parti, Sosyal Demokrat Parti, Merkez Parti ve Yeşiller Partisi temsilcilerinden oluşan delegasyon, izlenimlerini bir rapor haline getirerek, **İsveç Parlementosuna, Avrupa İnsan Hakları kuruluşlarına ve Avrupa Asambklesine** verme hazırlığı içindeler.

İsveç delegasyonunun Irak izlenimleri isveç'te yayınlanan "Armanc" dergisinde yayınlandı. Arkadaşımız **Ferit Ay** "Armac"'ta yayınlanan izlenimleri Türkçe'ye çevirdi.

"Burası Halepçe . . Başka bir deyişle Halepçe Harabeleri. Bundan iki yıl önce bu şehirde ellibine yakın insan yaşıyordu. Ama artık bu şehirde yaşam yok. Çünkü Halepçe yok."

Geçtiğimiz Mart ayında içinde **Halk Partisi** parlamenteri **Ingela Martensson**'un da bulunduğu beş kişilik bir İsveç delegasyonu, Irak'ın Kürt bölgesinde izlenimlerde bulundular. Delegasyon, çeşitli partilerin parlementerlerinden oluşuyordu. Komünist Parti'den **Berit Eriksson**, Sosyal Demokrat Parti'den **Hans Goran Franck**, Merkez Parti'den **Ingbrit Irrahamar** ve Yeşiller Partisi'nden **Rangnhild Pohanka.**

İsveç delegasyonunun amacı, Irak Kürdistan'ında olup bitenleri yerinde görmekti. Irak'ın Kürt bölgesinde neler oluyordu? 4 bin köyün yıkıldığı doğrumuydu? 10'a yakın kasabanın, binlerce okulun boşaltıldığı ya da yıkıldığı, 500 bin'e yakın insanın sürgün edildiği, binlercesinin işkenceden geçtiği . . Irak Kürdistanı'nda gerçekten bir soykırım mı vardı? Bölgede neler oluyordu? İsveç delegasyonu günlerce bu soruların yanıtlarını aradılar.

İsveç Halk Partisi parlamenteri **Ingela Martensson. Ingela Martensson**; "Halepçe'yi ilk gördüğümde 'içime bir korku düştü. Dışarda insanı ürperten korkunç bir sessizlik vardı. Ve insandan geri kalan ne varsa hala sıcaktı sanki. Ama görünürde tek bir canlı yoktu. Ellibin insan yerlerini iliklerimizi donduran bir sessizliğe bırakmışlı."

Yeşiller Partisi parlamenteri **Ragnhild Pohanka,** "yol üstünde yüzlerce yıkılmış köy gördük. Irak yetkilileri bize, şimdiye kadar 300 bin insanın Irak'ın değişik yerilerine sürgün edildiklerini söylediler. Bana kalırsa, bu rakam gerçeği ifade etmiyor. Çünkü biz, daha fazla insanın yaşıyabileceği yerleşim yerlerinin yıkılmış ya da boş olduğunu gördük. **Qela Dıza** kenti yerle bir olmuştu. Bunu gözlerimizle gördük. Bu kentte daha önce 50 bin insan yaşıyormuş." diyordu. Komünist partisi parlamenteri **Berith Eriksson** da; "Bana kalırsa söylenenlerin tümü doğru. Irak'ta Kürtlere karşı bir soykırım uygulanıdı. Ama ne kadar Kürt öldürüldü, kaç yerleşim yeri yıkıldı, kaç kişi sürgün edildi tam olarak bilinmiyor. Zaten bunu yüzde yüz bilmeye de olanak yok. Çünkü benim edindiğimi izlenimlere göre, Irak rejimi tam bir korku imparatorluğu. Rejim aleyhine konuşana rastlayamadım. Başta basın olmak üzere herkes susturulmuş. Herkes rejimi eleştirmekten korkuyor. Bu korku Irak'ın her yerine sinmiş. Bağdat'a gidin, ilk rastlayacağınız şey korkudur."

Sosyal Demokrat Parti parlamenteri **Hans Goran Franck,** Irak'a gitmeden önce yetkililerin istedikleri yerleri gezip, istedikleri ile görüşebileceklerine dair söz verdiklerini, ama tutukevlerini görmelerine bir türlü izin çıkmadığını belirtti.

Merkez Parti parlamenteri **Ingbirt Irrhommar,** Irak polisinin kendilerini adım adım izlediğini vurgulayarak izlenimlerini şöyle aktarıyordu: "Halepçe'ye gittiğimizde tam 20 taksi bizi takip etti. Tercümanımız bazen sorularımızı göz kırparak yanıtlıyordu. Bu nedenle tek bir insanla bile başbaşa görüşemedik. Sokakta bir insana yaklaştığımızda sivil polisler hemen etrafımızı sarıyordu".

Binlerce insanın çadırlarda, açıkta yaşadıklarını, üstelik devletin bu insanlara hiçbir güvence vermediğini, bu insanların zorla topraklarından sürüldüklerini gördük.

Roghhild Pohanka'nın sürgün edilen Kürtlerin yaşamlarına ilişkin gözlemleri ve Iraklı yetkililerle tartışmaları bu gerçeği daha iyi açıklıyordu: Iraklı yetkililer sözde "Kürtlere daha iyi bir yaşam sunmak istedikleri" için binlerce insanı sürgün etmişler. **Pohanka,** "daha iyi bir yaşamı için" sürülen Kürtlerin yaşadıkları bölgelere yaptığı gezilerde, binlerce insanın çadırlarda, açıkta yaşadıklarını, üstelik devletin bu insanlara hiçbir güvence vermediğini, bu insanların zorla topraklarından sürüldüklerini belirtiyor.

Beşikçi'nin tutukluluğu devam ediyor

Çok sayıda izleyici, yerli yabancı basın mensubu ve avukatlar Beşikçi'nin duruşmasındaydı. Nihat Sargın, Haydar Kutlu'da izleyiciler arasındaydı.

İstanbul Devlet Güvenlik Mahkemesince iki kitabında "bölücülük" propogandası yaptığı gerekçesiyle iki buçuk aydır tutuklu bulunan Dr. İsmail Beşikçi'nin 15 Mayıs günü yargılanmasına devam edildi. Beşikçi duruşmaya açık görüşme olduğu gerekçesi ile getirilmedi.

Duruşmayı kalabalık bir topluluk ve çok sayıda avukat izledi. Uluslarası Af Örgütü temsilcisi, Helmut Oberdiek, Hollanda İstanbul Başkonsolos'u ve çok sayıda yerli yabancı basın mensubunun yanında 4 Mayıs günü serbest bırakılan TBKP Başkanı Dr. Nihat Sargın ve Genel Sekreter Haydar Kutlu'da izlediler.

Yargılama sırasında çok sayıda dinleyici salona giremedi ve dışarıda bekledi. Salona giremeyen izleyiciler dışarıda Beşikçi'ye özgürlük isteyen sloganlar attılar.

Mahkeme iki ayrı davada Beşikçi'nin tutukluluk halinin devamına karar verdi. Duruşma 16 Haziran 1990 günü saat 16.00'ya ertelendi.

Cola boykotu geri adım attırdı

İÇMİYORUZ SATMIYORUZ...

İç Politika Servisi - Coca cola içmeme-satmama boykotu bir hafta sürdü. Üretici firmalar yaptıkları zammı geri almak zorunda kaldılar. Bakkallar ve Bayiler Federasyonu'nun başlattığı ve diğer esnaf dernekleri ile kuruluşlarca da desteklenen "cola boykotu" tüm Türkiye'de geniş bir destek buldu. Türk-İş genel Başkanı Mustafa Başoğlu bir çağrı yaparak tüm işçilerin "cola boykotuna katılmalarını ve bu karara herkesin uymasını" istedi. İstanbul Esenyurt Belediyesi dolmuşların arka camlarına "Biz Cola içmiyoruz, Siz de içmeyin" ilanı yapıştırdı. Esnaf eğri büyrü yazılarla "Cola satmıyoruz, Siz de içmeyin" ilanı astı. Cola içmemek bir anda dilden dile yayıldı...

Eylemler sürerken ve giderek katılım oranı hızla yükselirken Coca Cola'nın Ankara, İzmit ve Antalya fabrika fiatları yüzde 15 ile 20 düşürdü.

Cola eylemini değerlendiren bir çok köşe yazarı, "halkın yeni tipte eylemi olduğunu, sivil toplumcu anlayışın yerleşmeye başladığını, Kutlu-Sargın'ın serbest bırakılması, Aliağa eylemi ve Cola arasındaki ortak noktanın toplumda demokrasi ve katılım bilincinin geliştiği" biçiminde değerlendirme ve yorumlar yapıldı.

Dünya değişirken Türkiye'nin de değiştiğinin çok somut bir göster gibi olan Cola içmeme eylemi, çok kısa bir sürede sonuca ulaştı. Hızlı iletişimin eyleminin yayılmasında önemli etkisi oldu. Herkesin rahatça katılabileceği bu tür eylemler çok kısa bir sürede genişleme eğilimi gösteriyor. Cola'dan sonra, Et ve diğer gıda maddelerinin de boykot edileceği yolunda açıklamalar yapıldı.

Çanakkale E tipi Cezaevindeki politik tutukluların çağrısı

ÖZGÜRLÜKLÜK VE DEMOKRASİ İÇİN SÜRESİZ AÇLIK GREVİ

Adımlar Haber Merkezi - Çanakkale E tipi cezaevinde yatan altısı gazeteci sekiz politik tutuklu bir çağrı yayınlayarak 16 Mayıs'ta süresiz açlık grevine başladıklarını duyurdular. Açlık grevine başlayanlar yaptıkları çağrıda, "Toplumda ve parlamentoda düşünce ve örgütlenme özgürlüğünü yasaklayan ceza yasası maddelerinin kaldırılması yönünde ortaya çıkan güçlü eğilime karşın hükümetin ve egemen güçlerin bu maddelere ilişkin erteleyici, ayak sürüyen tutumunu" protesto için süresiz açlık grevine başlayan sekiz politik tutuklu yaptıkları çağrıda özetle şunları söylediler:

Düşündüğünü yaymak ve örgütlenmek, toplumsal bir varlık olarak insanın temel özelliğidir. İnsanlık tarihi, bir bakıma düşüncenin özgürleşmesi, örgütlenmenin yaygınlaşması tarihidir. Bundan dolayı düşünce ve örgütlenme özgürlüğü toplumsal gelişmenin, çağdaşlığın hem koşulu hem de sonucudur.

Ülkemiz, pek çok alanda olduğu gibi düşünce ve örgütlenme özgürlüğü, siyasal özgürlükler alanında da çağın gerisinde yaşıyor. Toplumsal ve siyasal yaşamımızı özgürlükler değil, yasaklar ve baskılar belirliyor.

141 ve 142. maddeler başta olmak üzere Ceza Yasasındaki çağdışı, ırkçı-faşist hükümlerden çeşitli cezalara çarptırılmış çok sayıda ilerici, demokrat, sosyalist yıllardır cezaevlerinde. Bu maddeler, özellikle sosyalist basın üzerinde Demokles'in kılıcı olmaya devam ediyor. Bilim adamı İsmail Beşikçi örneğinde olduğu gibi yeni tutuklamalar sürüyor. Bir ulusun vazgeçilmez hakkı olan ana dilinde konuşma ve eğitim, kültürünü özgürce yaşatma ve geliştirme hakkı engelleniyor.

Bir yanda 12 Eylül darbecileri ve işkenceciler ellerini kollarını sallayarak dolaşıyor, öte yanda ise Ceza Yasasına sözümona hükümet darbelerini engellemek için konulan 146. maddeye göre darbecilerin mahkemeleri tarafından idam ve müebbet hapse mahkum edilmiş binlerce devrimci cezaevlerinde tutuluyor.

En temel işçi hakları kabaca çiğneniyor; grevler kararnamelerle yasaklanıyor. 1 Mayıs yasağı ve düşmanlığı sürüyor.

Tüm toplumsal ve politik yasaklar, içerdikleri mantık gereği birbirleriyle içsel bir ilişki içindedir. Yasak zincirinin sökülüp atılacak bir halkası diğer halkalarını da yerinden oynatır. Toplumda ve parlamentoda düşünce ve örgütlenme özgürlüğünü yasaklayan ceza yasası maddelerinin kaldırılması yönünde ortaya çıkan güçlü eğilime karşın hükümetin ve egemen güçlerin bu maddelere ilişkin erteleyici, ayak sürüyen tutumunun nedeni budur.

Son aylarda yaşanan gelişmeler ve TBKP liderlerinin salıverilmeleri ile birlikte 141,142 ve 163. maddeler konusunda yeni bir niteliksel durum ortaya çıkmıştır. Gelinen noktada artık sözkonusu maddelerin hiçbir dayanağı; toplumsal, siyasi ve ahlaki bakımdan hiçbir hükmü kalmamıştır.

Çanakkale E Tipi Cezaevinde bulunan politik hükümlülerden aşağıda adları yazılı olan bizler; 141 ve 142. maddelerden cezalandırılmış insanlar/devrimciler olarak bu durumu protesto etmek, sözkonusu ceza yasalarının tümüyle ortadan kaldırılması ve bir oyunun bozulması için, **16 Mayıs 1990 Çarşamba sabahından itibaren süresiz açlık grevine başlamış bulunuyoruz.**

Özgürlüklerin bir bütün olduğunun, 141, 142, 163. maddelerin Türkiye'nin tek ayıbı olmadığının bilinciyle hareket ediyoruz. Ülkemizin demokratikleşmesinin Kürt sorununun çözümünden, 12 Eylül mahkemelerince verilen kararların bütün sonuçlarıyla geçersiz sayılmasından, idam cezaları, sansür-sürgün kararnamesinin iptalinden, insan hakları ihlalleri ve işkencenin son bulmasından, tüm insan hak ve özgürlüklerinin eksiksiz yaşama geçirilmesinden ayrı tutulamayacağını biliyoruz.

Bu çerçevede, tüm demokratları, sosyalistleri, ulusal ve uluslararası kamuoyunu özgürlük ve demokrasi için başlattığımız bu eyleme destek vermeye çağırıyoruz.

ERHAN TUSKAN, İlerici Yurtsever Gençlik Y.İ.Md., 123 yıl, 10 yıldır cezaevinde.

İRFAN AŞIK, Partizan dergisi Y.İ.Md. 111 yıl, 10 yıldır cezaevinde

HASAN FİKRET ULUSOYDAN, Halkın Sesi Y.İ.Md. 66 yıl, 10 yıldır cezaevinde

MEHMET ÖZGEN, Bağımsız Türkiye, Devrimci Militan Y.İ.Md, 43 yıl, 10 yıldır cezaevinde

KAZIM ARLI, Öncü sahibi ve Y.İ.Md, 22,5 yıl, 5 yıldır cezaevinde.

MUSTAFA İNÇ, DİSK Basın-İş Sen. GYK üyesi, 10,5 yıl, 5 yıldır cezaevinde.

EMİN TAŞ, TKP Davası, 6 Yıl 8 Ay.

RAİF GÜMÜŞ Kurtuluş davası, 6 yıl 8 ay, 2 yıldır cezaevinde.

KISACA

Açlık grevindeki 5 gazetecinin toplam cezası 365,5 yıl. 750 yıla, 660 yıla hükümlü gazeteciler var ülkemizde. Ortalama insan ömrü ise en iyimser bir rakamla 70 yıl. Yüzlerce yıllık cezaları 70 yıla sığdıracak bir formül bilen var mı?

Yüzlerce yıllık cezalara çarptırılan bu gazetecilerin tek suçu var, "inançlarını, düşüncelerini ifade edip yaymaya çalışmak"tır.

Bu insanlar bu düşünce ve inançları doğrultusunda bir eyleme girişip "basın suçu"nu işlememiş olsalardı bugün özgürdüler. Oysa onlar "düşünce suçunu basın yoluyla işledikleri" için 10 yıldır zindandalar. 10 yıldır inançlarının, fikirlerinin bedelini özgürlükleriyle ödüyorlardı, şimdi canlarını da ortaya koymuş bulunuyorlar. Onlara, ihtiyaçları oldukları desteği ve dayanışmayı gösterelim ki, ülkemizde artık özgürlüklerin bedeli insan yaşamı olmaktan çıksın.

Süresiz açlık grevine başlayan gazeteciler Çanakkale cezaevinde hemen özgürlüklerini istiyorlar

Birlik Partisini Hazırlama Sürecinin ilerletilmesi için

ORTAK YAKLAŞIMLARIN GELİŞTİRİLMESİNE İHTİYAÇ VARDIR

● Erdal Talu

15 Nisan'da gerçekleşen toplantı ile başlayan birleşik marksist partiyi hazırlama girişimi, Haziran ayında toplanacak kurultay için çalışmalarını sürdürüyor. Hazırlık kurultayının demokratik bir biçimde gerçekleşmesinin temelini oluşturacak il ve ilçe bazında yerel girişimler ortaya çıkmaya başlıyor. Girişim Yürütme Kurulu'nun bugüne kadar ki faaliyeti, daha çok hazırlık kurultayının nasıl toplanacağına ilişkin biçimsel ve teknik sorunların aydınlatılması ve Yeni Oluşum ile bugünden birlikte yürümenin olanaklarının araştırılması ile sınırlı kaldı. Ancak şimdi Haziran kurultayının politik içeriği, bu kurultayın 15 Nisan'da deklere edilen birleşik partiyi birlikte oluşturma iradesini ötesinde ve bazı komisyonları seçmenin dışında nasıl bir işlevi olacağı ve oluşan yerel soruları güncelleşiyor. Bu sorulara yanıt verebilmek, birlik sürecinde gündeme gelen daha kapsamlı konularda yeni mutakabatlarını geliştirilmesine bağlıdır. Sürecin bundan sonraki gelişiminde ortak düşünce ve somut politikalar üretebilmek belirleyici önem taşımaktadır.

Niçin birlik sorusuna, somut bir yanıt vermek zorunludur?

Bu soruya değişik yanıtlar veriliyor. Uzun süredir politik gündemin dışında kalan marksist solun kurulacak yasal parti ile bu durumuna son vermesi, yapılacak ilk genel seçimlere soldaki boşluğu dolduracak bir parti ile katılma düşüncesi, birleşerek marjinallikten kurtulma isteği ve eskinin hatalarından arınmış, yenileşmiş bir parti yaratma amacı, için birlik sorusuna bağlı olarak ortaya konulan düşüncelerin başlıcalarını oluşturuyor. Acaba bu yanıtlar birliğin amacını ve Türkiye'nin bugünkü somut koşullarında kurulacak partinin işlevini, bu partinin toplumsal yaşamında nasıl bir rol oynayacağını aydınlatmaya yeterli mi?

Örneğin marksist solun marjinellikten kurtulma sorununu ele alalım. Türkiye'de solun toplamının marjinal olduğu, birleşerek bu sorunu aşmak niyetinde olanların da kabul ettiği bir olgu. Bu aynı zamanda marksist solun, sadece bir araya gelerek bu sorunu çözemiyeceğinin de kabul edilmesidir. Solun tamamını kapsamaktan uzak kalacağı bugündenbelli olan birleşik partinin da aynı sorunla karşı karşıya kalacağı açıktır.

Burada üzerinde düşünülmesi gereken başka bir soru var. Bugün acaba marksist solun karşı karşıya bulunduğu temel sorun, sayısal olarak marjinal olması mıdır? Yoksa toplumsal yaşamda etkili bir rol oynayacak, Türkiye'nin somut gereksinimlerine yanıt verecek güncel politikaya sahip olmaması mıdır? Ülkemizde sayısal olarak çok daha yığınsal partiler var iken herkesin, bir iktidar ve muhalefet boşluğundan sözetmesinin nedeni üzerinde düşünülmesi gerekiyor.

Politik gelişmelere müdahale etmeyi, onu etkilemeyi, varolan durumu adım adım değiştirmeyi amaçlayan güncel politika ve bu doğrultuda kararlı bir mücadele olmaksızın, kurulacak her hangi bir pati ile marksist solun, politika gündeminin dışında kalmasına son vermek mümkün olmayacaktır.

Partinin misyonunu tanımlamada yaklaşım sorunu

Bir politik partinin işlevi olabilmesi ve etkili bir rol oynayabilmesi, toplumsal gelişmenin somut tarihsel bir döneminde ve varolan nesnel koşullarda ortaya çıkan toplumsal gereksinime yanıt verelebilmesine bağlıdır. Bütün zamanlar için geçerli olabilecek soyut bir misyon tanımının partinin toplumsal yaşamda etkili bir rol oynaması için yeterli olmadığı yaşanmış deneyimlerden görülüyor. Marksist, komünist veya sosyalist kavramları, partinin kimliğini tanımlamakta ve yerini belirlemekte bir yaklaşım sağlamakla birlikte, bu kavramların içinde varolan "gizli kuvvetin" işlevi ve güçlü bir parti yaratmaya tek başına yetmeyoceğini biliyoruz.

Kurulacak birlik partisi, bugünkü Türkiye'de etkili ve somut bir rol oynayabilmelidir. Bu rol, toplumun demokratikleşmesi yolunun açılması, devletin demokratik temelde yeniden yapılanması, katılımcı demokrasinin, sivil laik toplumun gerçekleştirilmesi ve Kürt sorununun çözümünü sağlayacak koşulların yaratılması dışında tarif edilemez. Ancak bu rol, toplumsal gelişmenin önünde engel oluşturan yasakların aşılması; rejim, devlet, din odu, kürt sorunu ve geleneksel aile anlayışında ki tabuların yıkılması için kararlı bir mücadele olmaksızın yerine getirilemez. Özgür düşünce önünde ki engeller kalkmadan ve özgürlüğümüzü kazanmadan, toplumsal yaratıcılığı harekete geçirecek demokratik hareketlerin serpilip gelişeceği bir Türkiye'ye ulaşmak mümkün olmayacaktır. Birlik partisi bu tabu ve yasakların aşılmasında, korkusuz bir Türkiye'nin yaratılmasında somut ve etkili bir rol oynayabilmelidir. Bu nedenle toplumda her türlü baskıya, sömürüye, eşitsizliğe, ayrımcılığa ve hoşgörüsüzlüğe karşı mücadele partisi olmalıdır.

Birlik partisi aynı zamanda Türkiye'nin çağdaşlaşmasını ve modernleşmesini sağlayacak, toplumsal gelişmenin gündeme getirdiği sorunların çözümünde rol oynayacak alternatif politikalara sahip olmalıdır. 90'lı yılların Türkiye'sinde bir seçenek olabilmek, he geçen gün gelecekten daha çok ümidini kesen ve daha koyu bir karamsarlığa sürüklenen toplumun, silkinip geleceğe doğru güvenle yürümesine katkıda bulunmak için bu zorunludur. Geleceğe güven, çok uzak bir gelecekte nasıl gerçekleşeceği belli olmayan, mutluluklar dünyasına ait silik çizgiler resmederek veya tek başına bir "ütopyadan" sözederek yaratılamaz. Bu gelecek elle tutulacak kadar yakın ve somut olmalıdır.

Birlik partisi rolünü ve işlevini somutlayabildiği oranda gelecek toplumun taşlarını ve unsurlarını bugünden hazırlayan bir parti olarak ortaya çıkacaktır. Ancak böylesi bir yaklaşımla uzak geleceğin toplumunu, sadece bir ütopya veya düş olarak değil, bugün nesnel koşulları henüz olgunlaşmamış teorik bir soyutlama olarak kafamızda canlandırabiliriz.

Nasıl bir parti sorusunu yanıtlamak

Türkiye marksistleri güçlü olmak istiyor. Uzun yılların baskısı, ezilmişliği, etkisiz kalınmışlığı ve yenilgileri karşısında böyle bir istek anlaşılır bir şeydir. Ancak bu istek, çoğu zaman üzerinde fazla düşünmeden, yığınsal parti kavramı ile ifade ediliyor. Ancak bunun hemen ardından markisst kimliğin, sayısal olarak yeterince büyük bir kitleyi kucaklayamayacağı endişesi ortaya çıkıyor. Bu endişeye sosyalizmde yaşanan bunalımın ve son yıllarda ortaya çıkan radikal değişiklerin yol açtığı "marksizm öldü" biçiminde ki gürültülü propagandanın etkileri ve marksizmin yenilenmesi sorunu eşlik ediyor. Bunun sonucu olarak "geniş parti", "çok ideolojili parti", "özgürleşme hareketlerinin partisi", "halk insiyatiflerinin yanında giderek silikleşen parti" vb., tanımlamalar ileri sürülüyor. Bu tanım karmaşası içinde, birleşik partinin marksist kimliğinden ne anladığımız sorusu da hayli bulanıklaşıyor.

Marksizmin yenilenmesi sorunları çok daha kapsamlı bir çalışmanın ve tartışmanın konusu. Ancak partinin kimliğine ilişkin olarak ileri sürülen kimi yaklaşımların taşıdığı belirsizlikler üzerinde durmak gerekiyor.

Toplumsal yaşamada etkili bir rol oynamak için gerekli gücü, ortaya konulacak politika ve düşüncede değil de niceliksel büyüklükte aramak ve bu nedenle partinin kimliğini "yumuşatarak" sorunu aşmaya çalışmak, en azından iradi ve kendinden menkul nitelikler vehmederek güçlü olduğunu zannetmek kadar eski bir yanlış. Bu nedenle yığınsal parti kavramı, toplumda etkili bir güç olabilmeyi tek başına açıklamıyor.

Eğer toplumsal gelişmenin ve değişimin, bilinçli bir faaliyetin ve mücadelenin sonucu olduğuna inanıyorsak, buradan çıkan iki sonuç vardır. Birincisi, geleceğe yönelik bir projenin olmadığı yerde bilinçi faaliyetten sözedilemez. Önümüzü açacak ve ileriye uzanmamıza yardım edecek öncü, yaratıcı fikirler olmasa düşüncenin, teorinin ve bilimin gelişmesi mümkün olmaz. Bu nedenle, değişimin öznesi olan halk yığınlarının yerine, hegemonyacı ve tekelci bir anlayışla, "öncü partiyi" ikame eden anlayış aşılmıştır. Ancak böyle bir öznenin üzerinde hareket ettiği, politik ve düşünsel platformun hazırlanışında rol oynayacak bir parti gereksinimi somuttur. İkincisi bu partinin içinde farklı görüşlerin varlığının kaçınılmaz ve nesnel bir olgu olduğunu, bu nedenle demokratik ve katılımcı bir iç yaşama sahip olmasının yanısıra, bir mücadele örgütü olara hareket ve eylem birliğini sağlayacak açık politik amaçlara sahip olmasının zorunluluğunu da görmek gerekiyor. Bu parti, ne herkesin aynı şeyleri düşündüğü kişiliksiz bireylerin toplamından ibaret monolitik bir askeri müfreze, ne de herkesin bir yandan çekiştirdiği hareketsiz bir yığın olmalıdır.

Özgürleşme hareketlerinin partisi olma anlayışı ise, toplumda farklı çelişkelerden kaynaklanan bu hareketleri yine tek bir merkezde ve platformda birleştirme anlayışıdır. Toplumun değişimin de ayrı ayrı, farklı roller oynayacak ve hiçbiri diğerinin yerine ikame edilemeyecek olan özgürleşme hareketlerini bir parti içinde toplamak, ya bunların aynı potada eritilmesi gibi boş ve sonuçsuz bir çabaya, ya da toplumda varolan sosyal ve politik yapının bir parti ölçeğinde tekrar edilmesi gibi anlamsız bir işe dönüşecektir. Bunun ne kadar realist olduğu ise ayrıca tartışma konusudur.

Marksizm sözcüğü bize, kuşkusuz içeriği doldurulması ve zenginleştirilmesi gereken, sadece bir kimlik zamandırmakla kalmıyor, aynı zamanda toplumal gelişmenin özelliklerini, bu gelişmenin yönünü anlamak ve geleceğe ilişkin bir toplum projesi ortaya koyabilmek olanaklarını da veriyor. Günümüzde geleceği görebilmek, ona ilişkin bir projeye sahip olmak giderek önem taşıyor. Bu nedenle bilimin ve teorinin toplumsal yaşamda rolü artıyor. Bu bütün partiler içinde geçerlidir. Geleceğe ilişkin bir öngörüye ve toplum projesine dayanmadan güncel politik mücadele yürütmek, varolan durumunu değiştirmek ve toplumun dönüştürülmesinde bir rol oynamak ise mümkün değildir.

Geçmiş mirasa sahip çıkmak eskiyi aşmak

Birlik partisinin, Türkiye Marksist Hareketinin olumlu mirasına, ortak bir kazanım olarak birlikte sahip çıkması gereği genel olarak benimseniyor. Ancak bunun nasıl gerçekleştirileceğine dair somut bir yaklaşım henüz geliştirilebilmiş değil. Bu ancak geçmişin muhasebesi temelinde eski hataların aşılması gerekli sonuçların ve derslerin çıkarılması ile gerçekleşebilir. Bunun için birlik partisi girişimi etrafında biraya gelen parti ve çevrelerin, hem ayrı ayrı, hem de ortak ve kollektif çabasına ihtiyaç vardır.

Ne var ki, bir yandan böyle bir ortak çabanın olmayışı ve bunu gerçekleştirmenin zoruğu, diğer yandan bu "lekeli tarihten" biran önce kopma kaygısı sağlıkla yaklaşımların ortaya çıkmasını engelliyor. Halbuki bu sorun, birlik partisinin sağlam köklere sahip olabilmesi için büyük önem taşıyor. Büyük bir önem taşıyor çünkü, geçmiş ile hesaplaşmadan, eski hataların ve hastalıkların aşılmasından sözetmek olanıklı değildir. Bu durumda varolan sorunların birlik partisine taşınması kaçınılmaz olacaktır.

Geçmişin "lekeli tarihinden" kopma düşünmesinin temelinde birçok kaygı rol oynuyor. Bir yandan hepimizin, değişik ölçülerde de olsa, bir rolünün bulunduğu geçmiş hataların sorumluluğundan, bu geçmişi inkar ederek aklanmak bir yaklaşım biçimi oluyor. Diğer yandan bu hatalardan arınmış, yeni bir birlik partisi yaratmak arzusu da bu tür görüşmelerin ortaya çıkmasına yol açıyor. Eski geleneğin sönümlendirilmesi, bütün kötülüklerin ve tutuculuğun kaynağı olan eski yapıların feshedilmesi, birlik sürecinde varolan kimliğimizin inkarı ve tarihin sıfırlanması, temiz bir sayfa ile işe başlamanın önkoşulları olarak ileri sürülüyor.

Bizim eski hataları ve geleneği aşmaya ihtiyacımız var. Bu ise ancak eskinin içinden, geçmişin olumlu değerlerini ve kazanımlarını kucaklayarak, ona yeni değerler ve unsurlar katarak, politik ve örgütsel bakımdan daha gelişkin bir aşamaya sıçrayarak gerçekleşebilir. Eskiden kopuş, süreklilik içinde gelişen bir çizgi olarak ortaya çıkabilir. Toplumsal bakımdan işlevi ve etkisi giderek azaldığı için adım adım yokolan bir sosyal olguyu açıklayan sönümlenme kavramının, sürekli bir üst aşamaya geçerek gelişen bir süreci doğru tarif etmeyeceği açıktır. Eskinin içinde, yeninin politik ve örgütsel unsurlarını yaratmadan sadece yapıları dağıtarak büyük bir "sıçrama" gerçekleştirdiğimizi sanmak kendimizi aldatmak olur. Tarihi sıfırlamak ve temiz bir sayfa ile yepyeni bir mücadeleye başlamak mümkün değildir. Geçmişin hatalarını aşmak ve yenilenmek, zannettiğimizden çok daha zor ve sancılı bir süreç olacaktır.

Birlik sürecini geliştirmenin yolunu açmak

Birlik partisinin kuruluş sürecinin sağlıklı gelişmesi, gündeme gelen sorunlara ne kadar kapsamlı ve zamanında ortak çözümler bulabileceğimize bağlıdır. Bunun yolu, birlik partisini yaratma amacı etrafında biraya gelenler arasında bir güven ortamının yaratılmasından geçiyor. Haziran kurultayının, daha sonraki sürece ışık tutacak ve politik amaçlarımızı ortaya koyacak yeni mutabakatların gerçekleşmesine katkıda bulunacak bir platform olması, merkezi ve yerel girişimlerde ortak düşünce ve politikalar üretebilmeyi başarmamız ve 15 Nisan deklarasyonun da öngördüğümüz aktif bir politik mücadele pratiğini birlikte yaşamazı, böyle bir güven ortamının yaratılmasında önemli bri rol oynayacaktır. Açıklık, ortak arayış çabası ve ön yargısız bir tartışma süreci bu güvenin pekişmesine katkıda bulunacaktır.

Bugüne kadar değişik birlik arayışları, amacına bütünüyle ulaşamamış olsa da, marksist solun kendi arasında diyalog ortamının gelişmesine ve yeni bir politik kültürün yaratılmasına olumlu katkılar yaptı. Ancak artık bu sınırlı kazanımların aşılması gerekiyor. Türkiye markistleri ortak mücadeleyi paylaşmanın, birlik sürecinde yeni başarıların ve toplumsal yaşamda sonuç alıcı, etkili bir rol oynamanın coşkusunu yaşamalıdır.

VAR OLAN DURUMU DEĞİŞTİRMEK

● Firuz TÜRKER

"Yıkılmaz sanılan duvarları yıktık. Yerinden oynamaz sanılan taşları yerinden oynattık. Dalgalanmaz sanılan toplumu dalgalandırdık."
(Haydar Kutlu)

Kutlu-Sargın artık özgür. Türkiye'de birşeyler değiştirmek isteyen kimi insanlar bir noktaya vardılar. Kuşkusuz bu gün gelinmiş olan yer, henüz varılmak istenen yer değildir. Ne var ki 1987 Kasım'ından bu yana alınan yol da küçümsenecek bir uzunlukta değildir.

Kutlu ve Sargın'ın tahliyeleri hem toplumu hem de toplumun birer fertleri olarak bizleri derinden etkiledi. Bir uğraşı sonuç vermiş, önemli kazanımlar elde edilmiştir. Duygusal alt üst oluşumuzun sınırı yoktur. Şimdi sorun, olayın duygusal etkilerinden uzak durmaya çalışarak politik sonuçları derleyip toparlamak ve rotayı varılmak istenen yöne çevirmekte yatıyor.

Komünistler, 1987 Kasımında ülkemizde var olan durumu değiştirmek ve gelişmeyi arzu ettiğimiz yönde etkileyip hızlandırmak amacıyla bir girişim başlattılar. Arzu edilen şey demokrasinin yerleştiği, çağın gerisinde kalmamış bir ülke idi.

Birşeyler yapmak gerekiyor

Her politik akımın, çevrenin daha hemen her bir insanın kendine özgü beklentileri vardır. Yoksul bir insan zengin olmak, sıradan biri ünlü olmak isteyecektir. bir politik akım ise toplumu derinden etkilemeye, marjinallik sınırlarını kırmaya, toplumsal gelişmeye yön vermeye çalışacaktır.

İstemek, yalnız başına kaldığı sürece fazla birşey ifade etmiyor. "Birşeyler yapmak" düşüncesiyle bağlanmak zorunda. Bu "birşeyler yapmak" ise, rastgele şeyler yapmak değildir. Ne yaptığını bilmek önem kazanıyor. Gerçekten bu gün gelinen noktada "ne yaptığını bilen bir avuç insan"ın çabalarının sonuç alıcı olduğu görüldü. Bu nedenle de H.Kutlu'nun yazımızın başına aldığımız sözleri çok haklı bir övüncü ifade ediyor. Bence alınması gereken ilk ders neyi, neyle hangi somut durumu, nasıl bir başka durumla değiştirmek istediğimizin net olarak kavranmasında yatıyor. Bu kavrayış bir politika oluşturuyor, bir çizgi çiziyor. Bu statik, değişmez, rötuşlanmaz bir çizgi değildir. Ama gelişmenin ana doğrultusu belirginleşiyor. Doğru tespit edilmiş, bulanık olmayan ve iyi kavranmış, sonuç alıcılığına inanılmış bir politika başka bir takım şartlarla da bir araya geldiğinde istenen sonucu veriyor.Yerinden oynamaz sanılan taşlar yerinden oynuyor. 1987 Ekiminde N.Sargın ve H.Kutlu'nun bir gün bu ülkede TBKP yöneticileri olarak elini kolunu sallaya sallaya dolaşacağını, dahası bir süre sonra gerçekleşeceğini hep birlikte göreceğimiz gibi yasal parti tabelalarını asacaklarını kaç kişi önceden görebilmişti? Bu açıkça ifade edildiği zaman kaç kişi bunun olanaklı olduğunu anlayabilmiş, bu sonucun alınabileceğine gerçekten inanmıştı?

Toplumun gelişme perspektiflerini ve olanaklarını kavrayamamak politikada bulanıklığa, kararsızlığa, giderek olayların ve gelişmelerin peşinden sürüklenmeye yol açıyor. Kuşkusuz toplum, politik kararsızlık ve yalpalamalara karşı o aldırmaz tebessümüyle yol almayı sürdürüyor. Bir doğumun sırası gelmişse, ebe fonksiyonlarını yerine getirse de getirmese de bebek ana rahminde kalmayı reddedecektir. Ama bu nasıl bir doğum olacaktır, sağlıklı mı olacaktır, gibi soruların yanıtı gelip ebenin yeteneklerinde düğümleni veriyor.

Pekİ, "ne yapmalı?"

İkincisi, "bir şeyler yapmak" çaresizliği yerine "Ne yapmalı?" sorusuna serinkanlı ve doğru yanıtlar bulabilmek ve bunları uygulamaya sokabilmek önemli bir ders olarak görünüyor. Kutlu ve Sargın'ın ülkeye dönüşüyle ülkenin demokratikleşmesi arasındaki bağı kuramayan düşünce yoksulluğumuz kimilerimizin ölüm orucunu sanki bir intihar eylemi, bir çaresizlik ürünü olarak algılamasına yol açmadı mı? Kutlu-Sargın'ın demokrasi ve özgürlüklerimizin yaşamımızdan daha az değerli olmadığını söyledikleri noktada bu realiteyi yeterince kavramış mıydık? Şurası kesin ki, kendi özgürlüğü için kararlı bir mücadele vermeyen, kendisi için ve de kendi içinde demokrasiyi, ölümü göze alarak istemeyenlerin başkaları için, hele de toplumun tümü için demokrasi ve özgürlük savaşımına çağrı çıkartması hiç de inandırıcı olmayacaktır. Bu nedenle ölüm orucunun hiç de bir intihar eylemi olmadığı ya da "örgüte" çeki düzen vermek kaygısından kaynaklanmadığı, ama politik bir tavır, bir politik seçenek olduğu ve de "ne yapmalı?" sorusuna verilmiş doğru bir yanıt olarak bu günkü somut politik sonuçlarıyla önümüzde durduğu daha iyi anlaşılacaktır. Tarihte hiç bir kahramanın, kahramanlık yapmak düşüncesiyle harekete geçmediğini düşünüyorum. Ama koşulları oluştuğunda herhangibir kahramanlık öyküsünde yer almak için çok fazla kimsenin de istekli olmayacağını biliyorum.

Yığın desteği ülke politikalarını etkiliyor, belirtiyor

Üçüncü olarak atılan adımın gerçekten koşullara uygun olup olmaması olgusu önem kazanıyor. bu, çok şeyler yapmaya yetenekli de olsa bir avuç insanın herşey demek olmadığı, tersi durumda ise yalıtlanabileceği gerçeğini bir kez daha anlamamızı olanaklı kıldı. Buna bağlı olarak da kendine güven, coşku ve inanç esas olmakla birlikte ülke politikalarının ancak geniş yığın katılımının, en azından desteğinin sağlandığı koşullarda etkilenerek değiştirilmesinin olanaklı olduğunu somut olarak gördük. Ve gördük ki, bir düşünce ancak kamuoyunun, geniş mutabakatlara dayalı toplumsal baskının oluşturulması yoluyla reel sonuçlara yol açabiliyor. Ölüm orucu kararlı iki insanın girişimi, onların etrafında kenetlenen bir avuç insan ve toplumsal mutabakata dayalı geniş bir kamuoyu desteğinin örülmesiyle başarıya ulaştı. Bu arada basının olaya sahiplenmesinin ve yaptığı çok önemli katkının altını çizmeden geçmenin haksızlık olacağını da belirtmek isterim.

"Ulusal olan"la "Uluslararası Olan"ın bütünlüğü

Dördüncü olarak artık günümüz koşullarında ulusal olanın, uluslararası etkenlerle ne ölçekte sıkı bağlarla bağlı bulunduğunun önemi bir kez daha anlaşılmış oldu. Uluslararası dayanışma gerçekten etkileyici boyutlardaydı. Bu da gösterdi ki, bir toplumsal girişim ulusal ve uluslararası boyutların birleştirilmesiyle güçlü bir itici özelliği kazanabiliyor. Yalnızca Theodorakis'in Cumhurbaşkanı'nı telefonla araması bile çoğu parti eyleminden daha fazla bir etki yarattı ve basın için bir ilgi odağı oluşturabildi.

Belki bu saydıklarımıza başka faktörle de eklenebilecektir. Ne ki en kaba hatlarıyla böylesi koşulların bir arada oluşması gerçekten tarihsel öneme sahip bir sonucun alınmasını olanaklı kıldı. Bir politika pratikte sınandı, yaşamdan ve toplumdan onay aldı. Ne kadar haklı bir ze-

Devamı S. 14 de →

Demokrasi Birikiyor.

❑ Zülfü Dicleli

Hükümet, 141-142-163 sorununu gene gündem dışı bırakmak istiyor. Başbakan, yeni bir kararname ile Aliağa'ya termik santral yapılmasını mutlaka sağlayacaklarını açıklıyor. Sansür-Sürgün Kararnamesi daha da ayrıntılandırılıyor ve ısrarla mecliste görüşülmesi engelleniyor.

Muhalefet partilerinin "erken seçim" zorlamasını parlamentodaki sayısal çoğunluğuna işaret ederek savuşturmaya çalışan ANAP hükümeti, politik arenaya yeni çıkan kuvvetlere ise yasaklarla ve polisiye önlemlerle karşı durmayı deniyor. Nusaybin ve Cizre'ye meşruluğu ülke çapında tartışılan KHK'lerle yanıt veriliyor, 1 Mayıs gösterileri panzerlerle önlenmeye çalışıyor, grev erteleme ve yasaklarına başvuruluyor. Çevrecilerin bütün Türkiye'de yankı uyandıran eylemleri dikkate alınmıyor..

Hükümetin bu tutumu yalnızca eski yapının bunalımını derinleştirmeye yarıyor. Gerek parlamentodaki kısıllenme, bütün devlet kurumlarını saran bunalımlı durum, iktidar-muhalefet ilişkisinin ve karşıtlığının şu andaki işlevsizliği gerekse yeni yeni kuvvetleri harekete geçiren sorunlar, hepsi de, 12 Eylül ile denenen son payandalama çabasına rağmen sağlamca ayakta durması bir türlü başarılamayan ve hiçbir zaman başarılamayacak olan eskimiş yapının sonuçları. O nedenle sorunlara o yapının anlayış ve yöntemleriyle çözüm bulmak olanaksız.

Şimdi halk bunu görmeye başlıyor. Ülkemiz politik ve toplumsal mücadeleler tarihinde yeni bir döneme gidiyoruz. bu bir abartma değil. Tarihimizde ilk kez çok çeşitli toplum kesimleri kendi sorunlarının çözümü için öncelikle kendilerinin birşeyler yapması gerektiğini görmeye ve kendi deney ve sezgileriyle birşeyler yapmaya başlıyor. Her kesim kendi çelişkisini başa alıp çözmeye yöneliyor.

Giderek renklilik ve nitelik kazanan işçi eylemlerini, Aliağa'daki görkemli zincir izledi. Ardından hiç beklenmeyen bir olgu, halkın "tüketici hakları"nı fiilen kullanmaya başlaması gündeme geldi. Cola boykotu ve çevresinde gelişen benzer boykot girişimleriyle halk kendine enflasyona karşı özgül bir mücadele yolu çizmeyi deniyor.

Devlet dışında, geleneksel politik güçlerin ve kurumların denetimi alanında olmayan, tersine çok çeşitli politik görüşlerden yurttaşları başarılı şekilde birleştiren ve gerçekten tabandan gelen yeni hareketler katılımcı demokrasinin ilk temellerini atıyor. Ülkemizin önünde yeni bir perspektif açılıyor. Temsili demokrasinin çok gecikmiş kurumlaşmasını sağlamayı katılımcı demokrasiyi gerçekleştirmekle tamamlamak, böylece demokratikleşmede gerçekten çağ atlamak giderek reel bir hedef oluyor. Ordular başkıcı rejimin çok uzun sürmüş varlığı, bu durumun sorunları ancak gerçekten çoğulcu ve katılımcı bir rejimde çözülebilecek şekilde derinleştirmiş olması, bu perspektifin nesnel temelini oluşturuyor. Dünyadaki alışılmadık hızlı değişiklikler bunun olanaklarını artırıyor. Hemen hemen bütün politik akımların içinde yenilenmeci çevrelerin ortaya çıkması, yeni arayışlara hızlanması ve halkın çeşitli kesimlerinin artan ölçüde politik rol oynama zorunluluğunu kavramaya başlaması da, politik yeniden yapılanmanın, demokratik yenilenmenin özne1 güçlerinin güçlü şekilde ortaya çıkmasının hayal olmadığını gösteriyor.

Baskı ve şiddetle, eskimiş devlet ve politika anlayışlarında ısrarla bu yeni eğilimin önünde durulamaz. Sargın ve Kutlu'nun dönüşünden tahliyelerine kadar geçen iki buçuk yıllık sürecin deneyleri herkese bunu göstermiş olsa gerek.

Değişim elbette kolay olmayacak. Onlarca yılın birikmiş, yoğunlaşmış politik sorunlarını bir çırpıda çözmek, taşlaşmış yapıları bir anda yenilemek elbette olanaklı değil; ama şimdi artık demokrasi birikiyor.

Önemli olan ısrarlı ve kararlı olmayı başarabilmemiz. Onun için hükümetin 141-142-163 sorununu hasıraltı etmesine olanak tanımamak için yeni yeni girişimler gerekiyor. Yasal KP başvurusu bunun için acil. Aynı nedenle, Aliağa'yı tahrip etme projesini mutlaka önlemek gerekiyor. Ve SS-Kararnamesine karşı ısrarla direnmek gündemde.

Bu konuda da tıpkı KP yasağına karşı mücadelede ve çevre hareketinde görüldüğü gibi, kamu vicdanında yankı bulacak, genel destek ve meşruiyet kazanacak, yeni türden örgün biçimler ortaya çıkamaz mı?

Elbette her hareket kendi özgüllüğü içinde gelişmeli, çözmeye çalıştığı çelişkinin özelliklerine göre biçimlenmelidir. Artık ne bir hareketin, örneğin çevre hareketinin, yöntemlerinin taklit edilmesiyle, ne de bütün hareketlerin tek bir hareketin, örneğin işçi hareketinin çıkarlarına bağlanmasıyla sonuç alınamayacağı görülmelidir. Sorunlar farklı çelişkilerin ürünüdür ve farklı şekilde çözülecektir. Ama şimdi herkesi ilgilendiren ortak payda oluşmaktadır: Gerçekten çoğulcu, katılımcı demokrasiyi sözünü sakınmadan söyleyerek, sürece fiilen katılarak yaratmaya başlamak.

Son haftalardaki gelişmeler, bunun bir hayal olmadığını gösterdi.

SOLUN ALTERNATİF EKONOMİ POLİTİKASI NASIL OLMALIDIR?

1990'lı yıllarda iktisat politikasını hâlâ devlet mülkiyetinde gören bir sol anlayışın getireceği alternatifin ikna edici olması mümkün değildir.

Türkiye'nin bir hukuk devletine dönüşmesi, siyasi düzeyde özgürlüklerin ve temel hakların sağlanması ile sınırlanamaz; sınırlandığı taktirde hukuk devleti topal kalır ve işlemez.

● Asaf Savaş AKAT

1980'li yıllar, gerek dünyada gerekse Türkiye'de, iktisat politikalarına bakışta önemli dönüşümlere sahne oldu. 1945 sonrası ekonomilerdeki hızlı büyüme ve ona paralel - hatta onu aşan- ölçüde dünya ticaretindeki gelişme, sosyalist ve azgelişmiş ülkelerin iktisat politikası anlayışlarında bir değişiklik olmaksızın gerçekleşmişti. 1980 başlarından itibaren, ekonomik yapılar ile iktisat politikası yaklaşımları arasındaki mesafe süratle kapanmaya başladı. İktisat ideolojisinde o kadar hızlı bir değişme yaşadık ki, örneğin benim 1980 başında yazdığım Alternatif Büyüme Stratejisi (İletişim Yayınları) adlı çalışmam, bugün çarpıcılığının adeta tümüyle kaybetti; çünkü o günlerde radikal gibi duran önerilerin çoğu, 1990 başında kamuoyunda yaygın destek bulur hale geldi. Şüphesiz, 80'lerde genelde sosyalist ülkelerde, özelde Doğu Avrupa'da yaşanan büyük siyasi deprem, solun eskimiş ve donmuş ideolojisinde açtığı gediklerle ekonomiye bakışta da kısır ideolojik sloganlar karşısında sağduyunun ve pragmatizmin galip gelmesine katkıda bulundu.

YENİ KOORDİNATLAR

1990'lı yıllar için gerçekçi bir ekonomik alternatif üretmek isteyen sol siyasi hareketlerin son 10 yıla sıkışan (ama altyapısı tüm savaş sonrası dönemde oluşan) Dünya ve Türkiye deneyimini çok iyi değerlendirmeleri gerekmektedir. Bu deneyimi ilk ikisi genel, üçüncüsü Türkiye'ye özel üç temel hipotez/gözlem çerçevesinde özetlemek istiyorum.

1. Mülkiyet sorunu önemini kaybetmiştir.

Sol siyasetin 10. yüzyıl başından bu yana ana iktisat politikası unsurunu oluşturan devlet mülkiyeti, hem gelir dağılımı hem de verimlilik kriterleri açısından girdiği tarihi sınavda başarısız olmuş, 1980'lerde bu başarısızlık tersinmez bir şekilde tescil edilmiştir. Artık özelleştirmelerin Batı Avrupa Sosyal Demokrat Partilerinin programlarında ya da uygulamalarında yer alması yadırganmamaktadır. Sosyalist blok ise, yaygın kamu kesiminden kurtulma yolları aramakta, hatta bu amaçla devlet firmalarının özel yabancı sermayeye satılması için yoğun çaba gösterilmektedir. Artık özel/devlet mülkiyeti tercihi tümüyle pragmatik unsurlara bağlı olarak yapılacaktır. 1990'lı yıllarda iktisat politikasının temel aksını hala devlet mülkiyetinde gören bir sol anlayışın getireceği alternatifin ikna edici olması mümkün değildir. Sol hareket, özel kapitalist mülkiyetin alternatifini devlet mülkiyeti dışında, aslında kapitalist olmayan özel mülkiyet (yada toplumsal mülkiyet) diyebileceğimiz özyenitim, işçi firmaları (labor managed firm) gibi yeni şekillerde aramaka zorundadır.

2. Merkezi planlama (komuta ekonomisi) iflas etmiştir.

Sol ekonomik uygulamanın ikinci temel postülası, ekonomideki kaynak dağılımının tümüyle merkezden, üretici birimlere giden komutlar şeklinde yapılabileceği idi. Son 70 yılda bu postüla çeşitlilik gösteren bir yapıda denendi. İlk başlarda, merkezi planlama ile beraber gelen (ama şimdi ondan kaynaklanmadığını anladığımız) bazı etkenler, üretici birimlerin ellerinden tüm inisiyatifi alan bu yöntemin nisbeten başarılı durmasına yol açtı. Ancak, özellikle son 20 yılda, ekonomiler ve teknolojiler çeşitlendikçe merkezi planlamalı ya da doğrudan idari müdahaleci komuta ekonomilerini önemli miktarda kaynak israfına yol açtıkları, hatta giderek ekonomilerin gelişmesinin önündeki temel engellerden birini oluşturdukları anlaşıldı. Böylece, bir iki eksantrik istisna dışında, bütün dünya ülkeleri üretici birimin kararları alması ve aldığı kararların sorumluluğunu taşıması olanağını tanıyan ademi merkeziyetçi kaynak dağılım mekanizmalarını, yani kısaca piyasa mekanizmasını güçlendirme yoluna gittiler. Piyasanın ille kamu müdahalesinin azalması anlamına gelmediği, olsa olsa komuta ekonomisinden farklı müdahale araçlarının kullanılmasını gerektirdiği de artık sol kesim tarafından kabul edildi.

3. Türkiye azgelişmişliği bitirmiştir.

1923-1980 arasını Türkiye'de kapitalizmin gerekli ve yeterli altyapısını oluşturan kurumların inşa dönemi olarak düşünebiliriz. Bu anlamda 1980 öncesi politikalar başarılı olmuşlardır ve başarılarını 1970 sonlarında iflas etmeleri kanıtlamıştır. 1980-90 arasındaki geçiş döneminin kısa sürede ve sanayi yatırımlarında bir artış olmaksızın döviz darboğazını çözebilmesi, borsa olayını yaratabilmesi, modern telekomünikasyon ağını kurabilmesi, konvertibiliyete geçebilmesi ve sermaye ihracına başlayabilmesi, kurulan altyapının gücünü göstermektedir. Türkiye'nin bundan sonraki gelişmesi karşılıklı-bağımlılığı süratle artan bir Avrupa ve dünya ekonomisi ortamında, rekabet gücünü teknolojik üstünlüğe oturtabilme becerisine bağlı olacaktır. Dolayısı ile, içe kapanma ve kendi kendine yeterlilik temelinde üretilmiş kapitalizmi kurma aşaması politika araçlarını hala geçerli ve anlamlı zanneden bir sol siyasetin ekonominin 1990'lar ve 2000'lerdeki olanak ve hedeflerini doğru teşhis etmesi mümkün değildir.

1980-90 arasında geçiş döneminin kısa sürede ve sanayi yatırımlarında bir artış olmaksızın döviz darboğazını çözebilmesi, borsa olayını yaratabilmesi, modern telekomünikasyon ağını kurabilmesi, konvertibiliteye geçebilmesi ve sermaye ihracına başlayabilmesi, kurulan altyapının gücünü göstermiştir.

Önce 12 Eylül baskıcı askeri rejiminin ve ardından sorumsuz ANAP hükümetlerinin ülkede yarattığı siyasi, ekonomik ve ahlaki bunalımın çözümü, demokrasinin ve hukuk devletinin kayıtsız şartsız hakimiyetinin kurulmasıdır. Açıktır ki, bu süreçte her renkten sol siyasetlere çok önemli görevler düşmektedir. Siyasi ve hukuki hedeflerde demokrasi temelinde bir uzlaşmanın gerçekleştiğini sevinerek izliyoruz. Aynı sürecin iktisat politikaları konusunda da devreye girmesi çağrılarına katılarak, örneğin T. Tayanç'ın önerdiği izleme mekanizmasını destekliyorum. Bu çerçevede, kısaca, büyük kütlenin soldan beklediği (ve ona sadece solun verebileceğine inandığım) hedef ve ilkeleri özetlemek istiyorum.

YENİ HEDEFLER

Sol siyasi hareketlerin büyük kütleler ile kuracakları yaratıcı diyalogun en büyük engeli, soyut ve seçkinci bir ekonomik retoriğidir. Sokaktaki adamın ve işçi sınıfının güncel yaşamından kopuk kavramların fetiş haline getirilmesi, geçmişte de sol hareketin sorunu idi; ancak yukarıda belirttiğim gelişmeler bugün bu sorunun ciddiyetini çok artırmıştır. Temcit pilavı gibi merkezi planlamadan, emperyalizmden, sefaletten, İMF-Dünya Bankasından ve diğer miyadını doldurmuş sol sloganlardan söz eden bir siyasi hareketin, evinde çanak antenden dünyayı izleyen, akrabaları Almanya'da çalışan, çoğunluğu 30 yaşın altında bir seçmen kütlesine sempatik gelmesini beklemek boşyeredir. Solun ekonomik programı, ancak ve ancak büyük kütleni güncel yaşamı ile kesişmeyi sağladığı takdirde liberal politikalara alternatif olabilecektir.

1. Suistimal, rüşvet ve kanunsuzluğa son.

1990 Türkiye'sinde kamu vicdanını belki de en çok rahatsız eden ekonomik olgu, merkezi devletten belediyelere, KİT'lerden Katma Bütçeli İdarelere, kamu kesiminde suistimal, rüşvet ve kanunsuzluğun yaygınlığıdır. Vatandaş, sıradan rüşvet olayını kendi yaşamından bilmektedir; kamu ile her ilişkisinde, hakkı olanı alabilmek için muhatabı olan küçük memura rüşvet vermek zorundadır. Üst düzeyde olup bitenler ise, gazeteler aracılığı ile arada sırada açığa çıkmakta, vatandaşın kendi deneyimini o düzeylere teşmil etmesine olanak vermektedir. Açık toplum, mutlaka hesap sorulan ve hesap sorulmasından korkan kamu görevlileri gerektirir. Sol siyasetlerin, ekonomik program gündemlerinin bir numaralı maddesi bu olmak zorundadır. Üstelik, sokaktaki adam, bu sorunla ancak çıkar çevrelerinin temsilcisi olmayan bir sol iktidarın mücadele edebileceğinin bilincindedir. Türkiye'nin bir hukuk devletine dönüşmesi, siyasi düzeyde özgürlüklerin ve temel hakların sağlanması ile sınırlanamaz; sınırlandığı takdirde hukuk devleti topal kalır ve işlemez. Devlet-birey ilişkisindeki köklü dönüşüm devletin ve onu temsil eden görevlilerin ekonomik düzeyde de sorumlu hale gelmesi ile tamamlanacaktır.

2. Vergi kaçağına son.

Konunun dejenerasyonunun en ilginç göstergelerinden biri de, siyasi yasakların uygulanmasında bu kadar güçlü olabilen Türk devletinin iş vergi toplamaya gelince düştüğü acizdir. Türkiye'de yaygın bir şekilde vergi kaçırılmaktadır. Böylece, vergi hukukunun ilk ilkesi olan aynı gelire aynı vergi (yada aynı vergiye aynı gelir) ilkesi geçerliliğini yitirmiştir. Olay herkesin bildiği bir açıklıkta cereyan etmektedir: Örneğin gazetelerde bir ünlü sanatçı yıllık masrafının 600 milyon olduğunu beyan etmekte, iki gün sonra yayınlanan vergi listesinde ise 100 milyon vergi ödediği görülmektedir. Esnaf, ticaret erbabı, meslek sahipleri, küçük ve orta işletme sahipleri, aynı gelir düzeyindeki ücretlilerin onda, yirmide, hatta yüzde biri kadar gelir vergisi ödemektedirler. Sol iktisat politikalarının gelir bölüşümünün düzeltilmesinde temel araçlarının biri olan vergi politikası böylece tamamen kullanılmaz hale gelmektedir: mevcut vergi idaresi ile, örneğin gelir vergisi oranlarında müterakkiliğin artırılması hiç bir etki yapmayacaktır. Demek ki, gelir dağılımında gerçekleştirilmesi arzulanan düzelmelerin önkoşullarından biri, vergi kaçağının sıfırlanmasıdır. Bu ise, bilgisayarların, çek ve kredi kartlarının bu kadar yaygın kullanıldığı bir ortamda hiç bir teknik bahane ile doğrulanamaz: vergi kaçağının altında bugünkü ve geçmiş hükümetlerin kaçağı sürdürme iradesi yatmaktadır. Vergi ve geçmiş nasıl bitireceğini somut bir program çerçevesinde açıklayamayan bir sol alternatifin inandırıcılığı olmayacaktır.

3. Eğitimde fırsat eşitliği.

1923-80 döneminde uygulanan iktisat politikalarının uzun vadede en tehlikeli etkisi, 12 Eylül ve ANAP iktidarlarının yanlış uygulamaları ile güçlenerek Türkiye'yi 1990'larda bir dönemece getirmiştir. Türk eğitim sisteminin kamu kanadı çökmüştür. Bugün imkan yara-

tabilen hiç bir T.C. vatandaşı çocuklarını ilk, orta ve hatta yüksek eğitim düzeylerinde kamu okullarına emanet etmemekte, ne yapıp yapıp içeride yada dışarıda bir özel okula yollamaktadır. Dolayısı ile, kamu okulları düşük gelirli sınıfların ve zümrelerin çocuklarının doluştuğu gettolara dönüşmüş, yani fakirliğin ve ezilmişliğin babadan oğula, nesilden nesile aktarılmasının temel araçları niteliğini kazanmışlardır. Böylece, bugün varolan gelir eşitsizliklerinin bir sonraki nesilde de aynen devam etmesinin altyapısı (neredeyse bilinçli bir şekilde) oluşturulmaktadır. Sokaktaki adam, olan bitenin farkındadır ve kendisine yeni öneriler getirilmesini beklemektedir. Sol iktisat politikalarının ana hedeflerinden biri olan fırsat eşitliği ancak ve ancak kamu okullarında büyük bir iyileşme ile başlayacak bir süreçte adım adım gerçekleşeceğine göre, alternatif program eğitime ayrılacak kaynakları belirleyen, idari yapıda devreye sokulacak reformları açıklayan bir somutlukta bu sorunu ele almalıdır.

4. İstihdam seferberliği.

Sol politikaların gelir dağılımı politikalarının özünde, en imtiyazsız kesimlerin reel gelirlerin yükseltilmesi yatar. Gerek iktisat teorisinin bize öğrettikleri, gerek Dünya ve Türkiye deneyiminin gösterdikleri, toplumun en çok desteğe ihtiyaç olan sınıf ve zümrelerine ulaşmanın temel aracı, onlara iş ve istihdam olanağı sağlamaktır. İşsizlik, toplumsal doku ve ahlakı kökünden yaralayan bir hastalık olarak ele alınmalı, sol alternatifte ekonomik büyüme, sanayileşme, makro politika ve benzeri politikaların tümüne birincil hedef olarak işsizlikle mücadele verilmelidir. Açık ve gizli işsiz kentsel ve kırsal nüfus, ailesi, akrabaları ve hısımları ile, Türkiye seçmeninde neredeyse bir çoğunluk oluşturmaktadır. Bu çoğunluk için, sol alternatifin belki de en cazip yönü, istihdam imkanlarını arttırması olacaktır. Bu nedenle, cesur ve yaratıcı çözüm önerileri üretilerek somut uygulama aşamasındaki işsizlik sigortası önerisi mutlaka yer almalı, kamunun istihdam yaratıcı büyük projeler sistemi açıklanmalı, yaratılcak ek istihdam sayısı gerçekçi bir şekilde saptanmalıdır. Eğer sol siyasi hareket, ekonomik programında planlamadan söz edecekse, bunun en iyi yeri istihdam yaratma konusudur. Vatandaşının iş bulma fırsatını piyasa mekanizmasına bırakmayan, onun iş bulma hakkını temel hak ve özgürlüklerin bir parçası sayan bir anlayış, bu hayati konuda en modern teknikleri kullanan bir planlama yöntemini seçmesi doğal ve kaçınılmazdır.

5. Çevre korumasında devrim.

Kısmen dünyada yükselen çevre bilinci dalgasını etkisi, büyük ölçüde de Türkiye kapitalizmini gelişme aşamasında (başka yerlerde olduğu gibi) çevreyi tümüyle ihmal etmesi sonucu, Türkiye'de çevre kirliliği sorunları vatandaşın güncel yaşamında süratle gündemin ilk sıralarına yükselmektedir. Çevre hareketinin sol siyaset açısından özellikle ilginç yanlarından biri, tanım icabı sivil toplumcu, yerel ve katılımcı bir hareket olması, vatandaşı vatandaşlık hak ve yetkilerini kullanma fırsatını vermesidir. Sokaktaki adam, bu konuda da, çıkar gruplarının temsilcisi olan sağ ve liberal partilerin çözüm getiremeyeceğini bilmektedir. Böylece, çevre koruması sorunları, solun alternatif iktisat politikası programlarında çok istisna bir alana oturma olanağına sahip olmaktadır. Çevre olayını genelde tüketicinin korunmasını da kapsayacak şekilde tanımlarsak, aniden sanayici-üretici imtiyazlı kesimlerin karşısında vatandaş- tüketici ittifakı ile çıkmak, ve ekonomideki tekelci yapıların kırılmasına imkan verecek katılım ve destek mekanizmalarını devreye sokmak mümkün olabilecektir. Bütün bunlar ise, sol programın çevre ve tüketici koruması konularında zengin içeriğine sahip somut çözümler üretmesi ve bunları kamuoyuna sunması ile gerçekleşebilir.

BAŞARININ SIRRI

Yukarıdaki listeye eklenecek başka konular vardır; hatta bunlardan bazıları, örneğin enflasyonla mücadele, sağlık sektörü reformu, bilim ve teknoloji üretimini teşviki, yerel yönetimlerin güçlendirilmesi, kentsel ve şehirlerarası toplu taşımacılık şebekesinin kurulması, etkin bölgesel kalkınma politikalarının tasarımı, mülkiyetin tabana yayılması gibi, yukarıdakilerden daha önemli bile kabul edilebilir. Amacım alternatif programın ayrıntılı bir açıklamasını yapmaktan ziyade yönelimini ve temel yaklaşımını göstermekti, ele aldığım 5 başlığın bu amaç için yeterli olduğunu, bunlara öncelik vermeyen bir alternatifin inandırıcılık ve gerçekçilik açısından doyurucu olmayacağının düşünüyorum.

Türkiye'nin gündeminde ağırlığı demokratik hak ve özgürlüklere, gelir dağılımının düzeltilmesine, yeni ahlaki değerlerin yaratılmasına, velhasıl çağdaş ve müreffeh bir Türkiye'nin kısa sürede biçimlenmesine veren bir sol iktidar ihtiyacı bütün acilliği ile durmaktadır. Büyük kütleler hem bu sorunların ve ihtiyaçların, hem de çözümün sol iktidarda yattığının farkındadır. Ancak, solun getirdiği politika önerileri bir türlü 1990'lara yaklaşamamakta, bir şekilde artık tarihin derinliklerine gömülmüş dönemlerin, 1930'ların yada 1950'lerin aşınmış kavgalarına yönelmektedir. Bu yanlış yöneliş, vatandaşın gözünde sol programların ikna edici niteliğinin kaybolmasına yol açmaktadır. Solun iktidara gelmesi halinde kendi ihtiyaçlarına cevap verecek sorunlarla uğraşmayacağını hissettiği içindir ki, vatandaş çoğunluğu oyunu sol dışında kullanmak zorunda kalmaktadır.

Bu noktada sol aydınlara, uzmanlara ve siyasi kadrolara düşen görev, ekonomik programlara bakışta bir yeniden yapılanmayı (perestroika) gerçekleştirip Türkiye'nin üçüncü dünyadan birinci dünyaya geçişine katkıda bulunmaktır. Daha özgür ve eşit bir topluma çoğulcu demokrasi içinde ulaşmayı hedefleyen bütün sol hareketlerin bu sürece katılmalarının, genel kamuoyuna çıkarmadan önerilerini birbirleri ile tartışarak geliştirmelerinin çok yararlı olacağına inanıyorum. Türkiye solunun bilgi ve deneyim birikimi, bu büyük dönüşümü de başarı ile sonuçlandıracak düzeydedir.

Türkiye'nin gündeminde ağırlığı demokratik hak ve özgürlüklere, gelir dağılımının düzeltilmesine, yeni ahlaki değerlerin yaratılmasına, velhasıl çağdaş ve müreffeh bir Türkiye'nin kısa sürede biçimlenmesine veren bir sol iktidar ihtiyacı bütün acilliği ile durmaktadır.

YEREL PLATFORMLARIN BELİRLEYİCİLİĞİ

● **Emin Turan**

İlk büyük adımı attık ve ilk büyük problemi çözdük: Yasal bir Marksist parti kurmak isteyen geniş bir çevre bu niyetini karar haline getirip süreci başlattı. Kuşkusuz bu karar engelsiz ve dümdüz bir yol izleneceğini göstermiyor. Pek haklı olarak yığınla soru yanıt bekliyor.

Kurulacak partiyi yeni ve orjinal yapan salt değişik özelliklere sahip çeşitli grup, parti ve kişilerin bir araya geliyor olmasıyla sınırlı değil. Bunun yanında Marksist hareket sahip olduğu birikimi toplu ve yığınsal bir biçimde politikaya etki etmek üzere kullanabilir. Büyük parti aracılığıyla milyonlara ulaşma ve parlamentoya girerek politikanın merkezine yerleşme olanağına kavuşabiliriz. Dünyada gerileme süreci yaşayan Marksist partilerin tersine, sosyalizmin ülkemizde birleşme ve yükselme sürecini başlatabiliriz.

Yeni partinin en önemli özelliği ise programından örgütlenmesine kadar tüm oluşumunun doğrudan yığınsallık içermesidir. Artık az sayıda parti liderinin bir araya gelmesi ve çeşitli anlaşmalar sonucu yukarıdan aşağıya birleşme-partileşme yolu kapanmıştır. Olumlu-olumsuz yığınla deneye sahip TKP-TİP tarihsel birleşmesi eski tip partileşmenin son örneğini oluşturuyor. Marksist hareketin tarihsel özelliklerinden ötürü aşağıdan yukarıya inisiyatif geliştirme ve belirleme geleneklerine sahip olmamakla birlikte, gelecekteki partimiz, müstakbel üyeleri tarafından inşa edilecektir. Bu zor olmasına karşın sürecin olumsuzluklarını sınırlayacak, partiyi daha şimdiden yığınsallaştıracak temel bir olumluluktur. Yığınsal sahiplenme, birleşmeyi, ayrışma potansiyeli barındıran liderlerin (ki onlar tarihsel olarak ayrışmanın ürünü olmuşlardır) inisiyatifinden, belirleyiciliğinden çıkararak sağlam bir temele oturtabilir. Sosyalistler tabanda birleşme becerisi gösterebilirlerse yukarıdaki ayrışmalar, anlaşmazlıklar yalnızlaşır, önemini yitirir. Kaldı ki "yukarı" da bir araya gelenler çeşitli önyargıları, sorunları barındırmalarına rağmen birleşmeyi hedeflemekte ve birliği salt politik bir görev olarak değil, ahlaki bir sorumluluk olarak da görmektedirler.

Haziran Kurultayını koordine etmekle yükümlü Birlik Yürütme Komitesi kuruluşun yığınsallaşmasında ve ön problemlerin çözülmesinde önemli fonksiyonu olmasına karşın asıl sorumluluk yerel düzeydeki sosyalistlerde. Onlar hem girişimi ve önerileriyle Yürütme Komitesine yardım edebilirler hem de olabilen bütün sosyalistlerin demokratik bir biçimde kurultaya katılmasını sağlayabilirler. Herşey buna bağlı. Başarabilecek miyiz? Başarmak zorundayız. Zaman darlığına karşın imkansız da değil. Daha şimdiden aralarındaki partisel ayrımları kaldırarak ya da aşarak bir araya gelmiş ve gelecekteki partiyi tartışan bağımsız platformlarda yüzlerce sosyalist var. Herkesi biraraya getirmeyi amaçlayan çeşitli yerel platformlar kendi inisiyatiflerine dayanarak süreçlerini tanımlıyor ve yeni partinin nüvelerini oluşturuyorlar. Kuşkusuz bunlar az sayıda ve henüz sosyalistlerin çoğunluğunu kapsamaktan uzak.

Haziran Kurultayına yığınsal katılım başta olmak üzere sürecin etkinleşmesinde TBKP'lilerin belirleyici etkisi olacaktır. TBKP'lilerin aktif olarak katılmadığı ve birikimlerini aktarmadığı yerel birliklerin geniş çevrelere ulaşması, yığınsallaşması ve niteliğinin artması oldukça zor. Bu bizim sorumluluğumuzun ne denli önemli olduğunu gösteriyor. Tüm alanlara, yörelere ve ilçelere yayılan TBKP yapıları, her birimden katılan diğer güçlerle eşit koşullarda geniş platformların toplanmasında belirleyici katkıda bulunabilirler. Parti yönetimleri ve partililer eski TKP-TİP potansiyelleri başta olmak üzere, yakın dönemde ayrılanları da içine almak üzere tüm parti üyelerini bu platformlara kişisel katkılarını yapmak üzere çağırmalıdırlar. Yine kitle ilişkilerine dayanarak partili-partisiz tüm sosyalistlere, katılmak isteyen çok geniş bir çevreye ulaşabiliriz. Sürece TBKP'lilerin yığınsal katılımı, birleşecek güçlerin yakın ilişkisini sağlayarak karşılıklı oluşmuş önyargıların kırılmasını kolaylaştıracaktır.

Yerel platformlara dayanarak partinin aşağıdan yukarıya örülmesi ve sürecin tamamı aynı zamanda politikaya etki eden bir eylemlilik süreci olmalıdır. Bizim her adımdaki amacımızın salt iyi bir Marksist parti ve soyut yığınsallıkla sınırlı olması düşünülemez. Bununla yetinirsek sadece bir araca tanımlamış ve amaçlamış oluruz. Her birleşme güncel, çağdaş ve o ölçüde yığınsallık içeren bir politikaya dayanmalıdır. Bu ise demokrasi hedefinde birleşmeyi ve bu doğrultudaki eylemliliği ifade ediyor. Her kademede önce politikada birleşmeyi sağlayamazsak birliğimiz ve yığınsallığımız geçici olur. Yerel platformları soyut tartışmalardan kurtaracak olan güncele ve demokrasiye ilişkin gündemlerdir. Biz yeni birleşik partiyi nasıl bir demokrasiye ulaşmak istediğimizi somutlayarak kurabiliriz. Politik gündemde bir birlik, birleşmeyi şekli, tepkisel, duygusal ve kişisel tartışmalardan çıkararak yaratacağı ortak psikoloji ve moralle çok sesliliğin uyumunun sağlandığı bir güce dönüştürebilir.

Yerel platformlar politikleştiği ölçüde TBKP'lilerin buraya akışı da o denli hızlı ve yığınsal olacaktır. Bu da yine öncelikle TBKP'lilere bağlı, yasaklar ve kürt ulusal sorunu başta olmak üzere demokrasinin temel konuları birlik platformlarına taşınabilir, ortak kararlarla birlikte adım atma olanakları yaratılabilir.

Tabanda birleşme ve kendisini birlik platformuna örgütçe bağlama aynı zamanda eskiden, eskinin alışkanlıklarından ve örgütlerinden kopuşu içeriyor. Platformlara katılan tek tek bireyler yeni parti için örgütlenirken sürece katılan örgütler de giderek sönümlenecektir. Örgütlenme ve eski örgütlerin sönümlenmesi, sürece teslim olarak erimesi esas olarak tamamlandığında yeni ve büyük partiyi oluşturmuş olacağız. Bugün birlik için bir araya gelen bütün güçler hiç bir ön koşul koymadan süreci izliyorlar. Aşağıdan yukarıya ortak platformlarla yığınsal bir biçimde yürüdüğümüz bu yol bizi geri dönülmez biçimde büyük partiye götürüyor. Şimdi örgütlere ve tek tek sosyalistlere düşen görev öncelikle bu geçiş sürecini kolaylaştırmak, politikada ve tek örgütte birleşmek olmalıdır."

Meclis'te Gencelli tartışması

"SANDIK KOYUN ORTAYA ..."

İzmir milletvekili Kemal Anadol 10 Mayıs günü Gencelli'de yapılmaya çalışılan termik santral konusunda Bakanlar Kurulu kararının iptali ve ardından gelişen olaylar üstüne gündem dışı bir konuşma yaptı. Bu konuşmanın ve Endonezya'da bulunan Enerji Bakanı Kurt'a vekalet eden Bayındırlık ve İskan Bakanı Cengiz Altınkaya'nın konuşmalarını özetleyerek aktarıyoruz:

ANADOL- .. Hükümete teşekkür ederek konuşmama başlamak isterdim. Ama benim için talihsiz: Ege halkı için, doğamız, turizmimiz, hayvancılığımız için tehlikeli boyutlara ulaşacak bir konuyu muhterem meclise arz etmek için sözlerime başlıyorum.

Aliağa'da ANAP iktidarı bir termik santral yapmak için serbest bölge ihdas etti.. burayı bir Japon şirketine yap-işlet-devret modeline göre bıraktı ve buna dair Bakanlar Kurulu kararının iptali için bendeniz Danıştay'da dava açtım. Danıştay iki kez yürütmeyi durdurma kararı verdi . . . 8 Mayıs 1990 tarihinde Enerji Bakanı Fahrettin Kurt.. devletin ve hükümetin emrindeki Anadolu Ajansı'na bir demeç verdi. " .. **Çevre kirliliğine yol açacağı gerekçesiyle kurulacak santral için yoğun tepki aldık. Santral için gerekli kredilerin temin edilmesine rağmen proje gerçekleşme aşamasına gelemedi"** dedi ve santralden hükümetin vazgeçtiğini . . . dünya kamuoyuna ilan etti. Santralı kuracak Japon heyeti aynı gün Cumhurbaşkanı Turgut Özal'a çıktı. . .

Sonra Enerji Bakanı Fahrettin Kurt, Egeliler ona **"uzaktan bakan Kurt"** adını takmışlardı... Endonezya'dan bir demeç vererek, devletin ve hükümetin emrindeki Anadolu Ajansı'na kendi verdiği demeci kendi yalanlayarak, alınan Bakanlar Kurulu kararı iptalinin daha geniş kapsamlı bir termik santral kurma anlamına geldiğini Endonezya'dan bildirdi.

"Utanıyorum"

Şimdi evvela şunu soruyorum değerli arkadaşlarım . . . Sayın Fahrettin Kurt ya ayın 7'sinde yalan söyledi, ya da dün yalan söyledi. Arkadaşlar utanıyorum .Karşımda olduğumu bir iktidarın bakanının, devletin ajansına kendi verdiği demeci bir hafta geçmeden Yalanlamasını şu Meclis kürsüsüne getirmekte politikacı olarak gerçekten hicap duyuyorum . .

.. Türkiye'nin tarihini, turizmini, doğasını, tarımını, hayvancılığını mahvedecek bir olaya parti farkı gözetmeksizin Doğru Yolcu'sundan yeşillerine, SHP'lilerinden bağımsızlarına, çevrecilerinden gençlerine, köylülerine dek toplumun her kesimi karşı çıkıyorsa ve siz buna kulak tıkıyorsanız, kendi iptal ettiğiniz Bakanlar Kurulu kararınızı kendiniz yalanlayarak değiştiriyorsanız .. Aliağa'daki petrol emekçisinin, Foça'daki balıkçının, Dikili'deki esnafın, Menemen'deki pamukçunun, üzümcünün temsilcisi değil; Japon sermayesinin temsilcisi görünümünden kurtulamayacaksınız.

Bayındırlık Bakanı Cengiz ALTINKAYA: Sayın Anadol'un, İzmir Aliağa'da kurulması öngörülen termik santralın inşaatının iptal edilmesini öngören talebi üzerine, hangi gerekçelerle Danıştay'ca 90'ar günlük sürelerle yürütmeyi durdurma kararının neye dayanarak alındığına iyi bakmak lazım. Burada bazı çevresel, hukuksal ve idari prosedür noksanlıklarından bahsedilerek kararname iptal edilmiş, Bakanlar Kurulu'muz da bu eksiklikleri tamamlamak üzere o kararnameyi iptal etmiştir.

Sayın Bakanın yurtdışında olduğu zamanlarda, zafer kazanılmışçasına, Türkiye'de işler sokakta gösteri yapılarak hallediliyormuşçasına bir hava estirilmektedir. Danıştayın yürütmeyi durdurma kararı verdiği kararnamenin iptal edildiği ifade edilmiş, santralın yapılmayacağı ifade edilmemiştir . .

Aliağa ne ilk ne son . .

Türkiye'de Aliağa türü santral ne ilktir, ne de son olacaktır. Şimdiye kadar bu şekilde kurulmuş Ambarlı'da ve Gökova'daki santrallarımız vardır. Üstelik biz, eğer Türkiye'de işlerin bu şekilde halledilmesine müsaade edersek, bakınız şimdi İzmir'de çeşitli vesilelerle gösteriler yapılarak eğer Aliağa Santralı engellenmişse, bunu da biz hükümet olarak kabullenirsek, idare olarak kabullenirsek, arkasından neler geliyor: Kemerköy, Orhaneli, Yatağan, Gökova gibi Türkiye'de ne kadar termik santral varsa, ne kadar kül çıkaran, kükürt çıkaran santral varsa, bazıları bir araya gelip gösteriler yapacaklar ve hükümet de onlar konuştu, onlar sokaklarda elele verip yürüdü diye teker teker santrallardan vazgeçecek . . . Sayın Anadol'un burada, özellikle İzmir'de bazı siyasi kuruluşlarla, bazı derneklerle elele vererek bunu bir siyasi provokasyon konusu yapmış olduğu gün gibi aşikardır. Ülkemizde yap-işlet-devret modeliyle Türkiye'nin güvenilirliğini, Türkiye'nin kredibilitesini ispatlayan böyle bir projenin uygulanması bir kere Anavatan iktidarının her türlü söylentilere rağmen burada ülkeyi itibarlı bir seviyeye çıkardığının ispatıdır. Esasen muhalefet milletvekillerinin uğraştıkları konu bu intibaı yıkabilmektir. Ne çevre kirliliği, ne kül, ne kükürt ve ne de dumandır. Bütün hadise Türkiye'ye yabancı sermayenin, karşılığında herhangi bir kontrata, kefalet varmeden, devlet kefaleti verilmeden ülkemize gelip, elektrik

üretip, elektrik satabileceğine olan inancı verebilmiş olmamıza bir çelme takma gayretidir, ama hepsi boşa çıkmıştır, boşa çıkacaktır . .

(Kemal Anadol 'sataşma' yapıldığı gerekçesiyle yeniden söz aldı.)

ANADOL: Türk Dil Kurumu'nun sözlüğünde provokasyonun karşılığı kışkırtma . . . Türkiye'nin dünyanın en iyi, nefis, ticari değeri olan çekirdeksiz üzümlerinin yetiştiği . . . dünyanın en güzel turizm beldelerinden birinde Afrika'dan ithal kömür getireceksiniz ... Halk "Denizde balığımız kalmayacak,

"Aliağa'daki petrol emekçisinin, Foça'daki balıkçının, Dikili'deki esnafın, Menemen'deki pamukçunun, üzümcünün temsilcisi değil; Japon sermayesinin temsilcisi görünümünden kurtulamayacaksınız."

tarlada zeytinimiz, üzümümüz, pamuğumuz yetişmeyecek" diyecek, işte bu tahrikin ta kendisidir . . Bu oradaki halkı kışkırtmanın ta kendisidir . . . "

Sayın Bakan'dan bir tek şeyi istiyorum: Eğer oradaki halkı kışkırtmıyorsa, eğer oradaki halkın iradesinin termik santraldan yana olduğunu söylüyorsa, buna da inanıyorsa, gitsin orada referandum yapsın; termik santralı kuralım mı, kurmayalım mı diye oradaki halka sorsun.

Sandık koysun ortaya . . .

KUŞ CENNETİ SINIFI GEÇECEK Mİ?

Bandırma yöresi çevre kirlenmesinin en yoğun yaşandığı bölgelerden birisi. A sınıfı diplomaya sahip kuş cennetinin bu yörede bulunması çevre kirlenmesini daha da önemli kılıyor.

Bilindiği gibi, bundan bir yıl kadar önce Kuş Cenneti gündeme girmiş; toplantı, gezi, şenlik ve protesto gibi eylemlerle basın ve yayın organlarında yoğun olarak yer almıştı.

İstanbul'da bir grup duyarlı insanın bir araya gelmesiyle oluşan Kuş Cenneti'ni Yaşatma Gönüllüleri, son olarak çevreyi kirletenler hakkında Bandırma Cumhuriyet Savcılığı'na suç duyurusunda bulunmuştu. Bunun ardından olumlu gelişmeler oldu. İl Sağlık Komisyonu Kuş Gölü'ne dökülen Sığırcı deresinden alınan örnekleri inceletti ve kirlilik tartışmasız olarak belgelendi. Şu an dere üzerinde bir arıtma tesisi kurulması gündemde.

Bu arada, Avrupa Konseyi'nin 1986'da verdiği beş yıllık süre gelecek yıl doluyor. 26 Mayıs'ta Avrupa'dan gelecek kurul A sınıfı diplomanın uzatılıp uzatılmaması konusunda incelemede bulunacak. Ardından 2-7 Haziran tarihleri arasında yapılacak "Uluslararası Bandırma Kuş Cenneti Kültür ve Turizm Festivali" ile gözler bir kez daha bu yöreye çevrilecek. Festival kapsamında, Kuş Cenneti ve Çevre Sorunları üstüne, 3-4 Haziran tarihlerinde bir de sempozyum yer alıyor. Sözkonusu sempozyumun programını aşağıda yayımlıyoruz.

SEMPOZYUM PROGRAMI

3/Haziran/ 1990 1. Gün
9.50-10.00 AÇILIŞ
10.00-10.40 Açış konuşmaları
1. OTURUM -BAŞKAN:
Prof. Dr. Atıf ŞENGÜN
10.40-11.00 Kirlenmenin Kuş Gölü ve Kuşcenneti Milli Parkındaki olumsuz etkileri.
Prof. Dr. Süleyman BALIK
E.Ü. Fen Fak. Biyoloji Böl.
11.00-11.20 Kuşcenneti Milli Parkındaki söğütlerde zararlı parazit böceklerle mücadele.
Prof. Dr. Semahat GELDİAY
Gürsel ERGEN
E.Ü. Fen Fak. Biyoloji Bölümü
11.20-11.40 Korunan alanlar ve Avrupa diploması.
Ergin KARAKURUM
O.G.M. Milli Parklar Daire Başkanlığı
11.40-12.00 Çevre kirlenmesinden doğan hukuki sorumluluk
Prof. Dr. Şeref ERTAŞ
D.E.Ü. Hukuk Fak.
12.00-12.30 GENEL TARTIŞMA
12.30-14.00 ARA
2. OTURUM-BAŞKAN:
Prof. Dr. Semahat GELDİAY
14.00-14.20 Çevre bilincinin oluşmasında çevre eğitiminin rolü.
Meral NAZLIOĞLU
Türkiye Çevre Sorunları Vakfı
14.20-14.40 Sulak alanların önemi.
Prof. Dr. Münir ÖZTÜRK
Arş. Gör. Dr. Mehmet PIRDAL
Arş. Gör. Atakan SUKATAR
E.Ü. Fen. Botanik Böl.
14.40-15.00 Orkandan göle akustik habitatlar.
Arş. Gör. İdris OĞURLU
K.T.Ü. Orman Fak. Orman Entomolojisi ve Koruma Ana Bilim Dalı
15.00-15.20 Mineral azot gübrelemesinin neden olduğu toprak kirliliğinin atmosfer azotundan yararlanan toprak mikro organizmalarınca azaltılması.
Doc. Dar. Mustafa GÖK
Çukurova Ü. Ziraat Fak.
Prof. Dr. P. MARTİN
Hohenheim U. Ziraat Fak. Stuttgart
15.20-15.50 ARA
3. OTURUM-BAŞKAN:
Prof. Dr. Bülent ÖZÖRGÜCÜ
15.50-16.10 Kirli suların değerlendirilmesinde alglerin önemi.
Prof. Dr. Hüseyin GÜNER
E.Ü. Fen Fak. Biyoloji Bölümü
16.10-16.30 Çevre kirlenmesinin orman ekosistemleri üzerindeki olumsuz etkileri.
Prof.Dr. Necmettin CEPEL
İ.Ü. Orman Fak.
16.30- 16.50 Sanayi atıklarının sebep olduğu çevre kirliliği.
Y. Doç. Dr. Yaşar Bahri ERGEN
Gazi Ü. Müh. mim. Fak. Şehir ve Bölge Pl. Bölümü
16.50-17.10 Çevre ve Hukuk.
Avukat Nevzat ÇETİN
17.30 Kuşcenneti Milli Park Gezisi.
4/Haziran/1990 2. Gün
4. OTURUM- BAŞKAN:
Prof. Dr. Turhan İSTANBULLU
9.30-9.50 Pestisidler ve benzeri kimyasalların ekosistemlere etkileri.
Prof. Dr. Aykut KENCE
Dr. Meral KENCE
ODTÜ. Biyoloji Bölümü
9.50-10.10 Metalik kirleticilerin kuşlardaki etkileri
Prof. Dr. Selahattin CEYLAN
Öğr. Gör. Dr. Songül SONAL
U.Ü Veteriner Fak. Farmakoloji ve Toksikoloji Böl.
10.10-10.30 Göllerdeki kimyasal kontaminasyon ve insan sağlığına etkisi.
Prof. Dr. Azmi TELEFONCU
FİGEN ZİHNİOĞLU
Y. Biyokimyager
E.U. Fen Fak. kimya Bölümü
10.30-10.50 ARA
5. OTURUM- BAŞKAN:
Ünver ÇARHACIOĞLU
10.50-11.10 Doğanın korunmasında Yurdumuz ve diğer ülkelerdeki uygulamalar
Nizam SAVAŞ
O.G.M. Milli Parklar Şube Müdürü
11.10-11.30 Çevre kirlenmesi.
Ruhi TEK
11.30-11.50 Çevre kirlenmesinin ülkesel evrensel nedenleri.
Prof. Dr. Celal ERTUĞ
Yeşiller Partisi Genel Bşk.
11.50-12.30 GENEL TARTIŞMA
12.30 KAPANIŞ.
14.00-16.30 Ord. Prof. Dr. Curt KOSSWIG
OTURUM BAŞKANI:
Prof. Dr. İsmet ERTAŞ
E.Ü. Fen Fak. Dekanı
KATILANLAR:
Prof. Dr. Atıf ŞENGÜN
Prof. Dr. Melekper ÖKTAY
Prof. Dr. Yusuf VARDAR
Cafer TÜRKMEN
Prof. Dr. Necmettin ZEYBEK
Prof. Dr. Mustafa KURU
Dr. Yusuf AYVAZ
Ali KIZILAY
(Milli Park ilk bekçisi)

Festivale ve Sempozyuma katılmak isteyen Adenlar merkeziyle ilişki kurabilir.

İzmir'den Gencelli'ye

SEN, GÜZELE ZİNCİRLENEN

● Talat Ulusoy

- Gürültü olur diye konuşmaktan, kirlenir diye solumaktan çekindiğin bir kuytu kıyı kasabasında Ege'ye uyanıyorsun. Anlık bir mutluluk üzüyor seni...

- Anlık mutluluklar yaşanmış-yaşanmamış arakesitinde, çoğunlukça ihmal edilen buruk güzelliklerdir. "Tam kavuşmuşken..." diye başlayan buruk güzellikler. O güzelim kıyılara tam kavuşmuşken, o güzelim kıyıları kömür karasına boyamaya soyunanları hatırlaman yetiyor yaşanmamışa düşmene.

Emek Bayramı'ndan çevre eylemine

- Yol boyu düşüncende bunlar. Dikili'den Aliağa'ya geçiyorsun. Aliağa "Emek Bayramı"ndan yeni çıkmış. Üç gün, üç gece düğün, dernek, sergi, sevgi... "Neşeniz daim olsun" diyorsun, "Allah gecinden versin" der gibi. Aliağa petrol ve kükürt kokuyor. Bu koku hayra alamet değil, biliyorsun. Yeniden otobüslere biniliyor. İstikamet Gencelli.

- Gencelli zincir için üç toplanma yerinden biri. Diğer ikisi İzmir ve Karşıyaka'da. Genişçe bir çayır, çayıra bir yükselti kurulmuş, üzerinde güçlü ses düzeni sürekli müzik yayımlanıyor: "Al silahı öfkeni kuşanda gel!" Gün boyu bu şarkı sıkça yineleniyor. Kimi vardır kapı gıcırtısına oynar, kimi vardır üç kişiyi bir arada görse babaları tutar. Bu da o hesap.

- Geniş bir katılım beklenmiyor. Neden? Depolitizasyon diyenler oluyor. Ama "nefsi müdafaa" diyorsun.

Olympos'tan indim ben

- Kazdağı'nın (İda Dağı) eteklerinden, ötelerinden ve Bakırçay Havzası'ndan gelenlerle kalabalıklaşıı çayır. Saat 11.00. Zincirin baklaları elele tutuşmaya başladı anayol boyunca, İzmir yönünde. O sıra haberler ulaşıyor Gencelli'ye. İzmir ve Karşıyaka'da çok çok insanlar toplaşmış. Onlar da bu yana zincirleniyor. Zincirin saat birde tamamlanacağı öngörülmüş.

- İnsan-yeşil-sevgi zinciri zor iş. En az elli bin insanın, tutuşmuş yüz bin elin altmış kilometreye yol olması ha deyince olacak iş değil. Hesap-kitap, plan-program ve gönüllü görevliler gerek diye düşünüyorsun. "Yok" diyor bir başkan, "çok doğal olsun istedik". Doğallık ile yabanlık-örgütsüzlük ve örgütsüzlük arasında bir bağıntı kuramıyorsun. Özellik sen de askeri disiplinden nefret ediyorsun.

- Sabah sana soruyorlardı: "Sargın ve Kutlu gelecekmiş, doğru mu?" Şimdi sana söylüyorlar: "Sargın ve Kutlu burada. Gördün mü?" Şayia sosyal-psikolojik bir olay. Doğa ve insan sevgilileri Sargın ve Kutlu'yu aralarında görüyorlar belli.

Asfaltı kaynatmakla olur mu Şeker?

- Zincir tam olarak gerçekleşemiyor. Yani elli-altmış kilometre boyunca elele tutuşamıyor insanlar. Bu kez program gereği tüm zincirdaşlar Gencelli'ye taşınıyor, çayırda toplaşıyor. Zeybekler çalınıyor, oynanıyor. "Ne güzel" diyecek oluyorsun, yine anlık mutluluk!

-"Şimdi belediye başkanlarını seslenecek size!"

İzmir Belediye Başkanı Yüksel Çakmur'un anonsu böyle. On-on beş belediye başkanı büyük başkanın bahşettiği birer cümleyle seslenme hakkını kullanıyorlar. Ardından Çakmur bir saat süreyle incir çekirdeğini doldurmaya uğraşıyor. Kürsüde halkçı belediye, güneş altında pişen halk.

- İzmir Belediye Başkanı kendini otuz yıllık politikacı ve devlet adamı olarak tanıtmıştı. Onun ardından mikrofona çağrılan Gencelli'li kadının tanıtılmaya ya da kendini tanıtmaya ihtiyacı yoktu. Herkes gibi sen de tanıdın bin yıllık Anadolu bilgesini. Şöyle dedi: "Benim derdim ANAP'tı, SHP'ydi değil. Benim derdim Gencelli genç kalsın!"

Demokrasi hemen şimdi!

- İstanbul Belediyesi Çevre Komisyonu Başkanı gelmiş konuk olarak. Bir de armağan olarak ladin fidanı getirmiş dikmeye. Niye ladin? Buralarda yetişir mi? Bir bileni bulamıyorsun sormaya. Çakmur'un "ileri" komutuyla belediye başkanları ve konuklar ladini dikmeye gidiyor.

- Mikrofonda yine bir bayan sesi: "Yeşillere de söz hakkı veril..." Gerisini duyamıyorsun. Ses düzeninin devresi kapatılıyor. Niye bu telaşlı sansür?

- Anlık mutlulukla başlamışan güne, yoksa gün karabasana mı dönüyor? Demokrasisizlik, ah kader mi bu? Yaşanılası bir çevre için bir araya gelenler demokrasiyi çok görüyorlar birbirlerine. Demokrasi iktidara gelinince ihsan edilecek bir lutuf olarak mı düşünülüyor yoksa? **"Demokrasi, hemen, şimdi!"** Bu senin de arzun.

Evet, halkın zaferi

- Pazartesi, 7 Mayıs. İzmir'desin. Gavur İzmir'de, dostların arasında. Bir haber dalgalanıyor: Bakanlar Kurulu Gencelli'ye termik santral yapılması kararını iptal etmiş!!! Enerji bakanı Kurt Anadolu Ajansı'na demeç veriyor: **"Aliağa'da kurulacak santral için büyük tepki aldık. Vazgeçiyoruz"** diyor. Sen de inanmak istiyorsun. Bu karar kutlanıyor, kutlayamıyorsun.

- Günlerden Salı. Gazetelerde manşet: **"Halkın zaferi!"** İnanmaya başlasan mı ufaktan ufaktan?

- Günlerden Çarşamba. Takke düşüyor: Dondurulmuş Türkiye'den yana olanlar açıkça **"hile-i şeriye"** yaptık diyorlar. Danıştay'ın Gencelli'ye termik santral yapımı konusunda verdiği "yürütmeyi durdurma" kararını boşa çıkarmak için kendi kararlarını iptal ediyorlar. Şaşmıyorsun. İğreniyorsun.

Bir gün mutlaka

- Günlerden bugün. Bugün olsa, bugün yine katılırım zincire diyorsun. Adı ister insan zinciri, ister yeşil zincir, ister çevre zinciri, ister demokrasi zinciri, ister ekmek zinciri olsun. Bu zincirin "sevk zinciri" olmadığını biliyorsun. Bu zincir hiçbir halkası lekelenmeksizin güzele bağlansın istiyorsun.

ASİT YAĞMURU

Termik santral'lara niye karşı çıkılıyor? Önemli nedenlerden biri asit yağmuru, egzos gazlarıyla otolar, atık gazlarıyla fabrikalar ve hatta gübreleriyle hayvanlar atmosfere artan miktarda asitli maddeler salıyorlar. Bu maddeler su buharıyla bileşik yapıp, yağmur damlalarıyla yeryüzüne geri dönüyorlar. **Buna asit yağmuru deniyor.**

Avrupa ormanlarının yarısı ölü durumda. Kuzey Amerika ormanlarının durumu daha iyi değil. Gelişmekte olan ülkeler için de bu gelecek pek uzakta görünmüyor. Asit yağmuru akarsular ve yeraltı sularını da tehdit ediyor. Uzmanlar, eğer önlem alınmazsa on yıl sonra içme suyu kaynak kuyularının iptalinin gündeme gelebileceğini öne sürüyorlar.

Binalar, eski eserler ve kitaplarımız da etkileniyor bu yağmurdan. Demir aşırı paslanıyor, beton bozuluyor, eski yontuların kuyruğu kulağı kalmıyor, kitaplar çürüyor. Tarım ürünlerinde hastalıklara, bozuşmalara yol açıyor asit yağmuru. Ya cildimiz ve ciğerlerimiz?

Sanayi, hayvancılık ve motorlu araç trafiği gelişmiş ülkelerde bu sorunda hemen hemen aynı oranda sorumlu. Ancak Türkiye gibi ülkelerde hayvancılığın etkisi ihmal edilebilir boyutlarda. Büyük ve küçük baş hayvan sayısının çok fazla ve belli alanlarda yoğunlaşmış olduğu yerlerde bu hayvanların gübrelerinden yayılan amonyak, asit yağmuruna yol açan kimyasal maddelerden biri. Oto egzozlarından salınan bol miktarda nitrojenin yanısıra, bir de benzinin tam yanmamasından doğan hidrokarbonlar var. Hidrokarbonlar nitrojenoksitleriyle kombine olarak, güneş ışığının etkisi altında ozon halinde biçimleniyorlar. Ozon yükseklerde gerekli, ama toprağa yakın olunca fotokimyasal "sis"e yol açıyor. Bu sis insan ve doğa sağlığı için zararlı ve aynı zamanda asitlenmenin de etkisini arttırıyor.

Termik elektrik santralleri ve petrol rafinerileri hem nitrojen ve hem de, özellikle kükürtdioksit saçıyorlar. Asit yağmurunun bu iki kaynağından biri olan rafineri Aliağa'da zaten var. Hükümet ikinci kaynağı da Aliağa yöresine ihsan etmek istiyor. Ondan sonra "Yağdır Mevlam asit yağmuru..."

Bakanlar Kurulu Onayladı

"PARASI OLAN OKUSUN"

● Bülent Akbay

Yüksek öğrenimde bir dizi kanayan yaranın gündeme geldiği bir ortamda, ülkenin idaresinden sorumlu olanlar 'cep doldurma' kaygısıyla hareket ederek, ülke sorunlarına yaklaşımlarındaki içtensizliklerini sergilemişlerdir . . .

Devlet üniversitelerinde okuyan 700 bin kadar öğrenciden alınan öğrenim harcı miktarlarının belirlenmesine ilişkin hazırlanan yeni 'harç modeli' tasarısının 9 Nisan'da yapılan Bakanlar Kurulu toplantısında gündeme alındıktan sonra benimsendiği açıklandı.

Yüksek Öğrenim Yasası'nın 54. maddesine değişiklik getiren 'model' çerçevesinde, öğrenim harçlarının üniversiteler tarafından ayrı ayrı saptanmasını öngören taslağın yasalaştırılması sonrasında uygulama 1 Ocak 1991 tarihinde başlanacak.

Tasarının yasalaşması durumunda harç miktarları üniversiteler tarafından belirlenecek ve 'bütçe' ile yüksek öğrenim programlarının türlerine göre öğrenci 'maliyetleri' esas alınarak hesaplanacak. Öğrenciler, üniversitelerine kaça 'mal' oluyorlarsa, bu maliyetin en az yüzde 10'unu 'harç' olarak ödeyecekler. Önümüzdeki yıllarda bu oran yüzde 50'ye kadar yükselebilir. Çünkü öğrencilerin harç miktarlarını belirleme hakkının Bakanlar Kuruluna bırakılmış olmasının yanında, Bakanlar Kurulu kararnamesine göre, devlet öğrencinin yıllık cari maliyetinin en az yüzde 50'sini ödeyecektir, ama geri kalan yüzde 50'nin ne kadarının devletten alınacağı karara bağlanmamıştır. Kısaca her şey hükümetin insafına bırakılmıştır. Bu durumda, örneğin 200.000 lira harç ödemekte olan bir tıp fakültesi öğrencisi, bu dönem göstergelerine göre, önümüzdeki dönemde 1 milyondan az olmamak üzere 9 milyona kadar değişen miktarda harç ödemek zorunda bırakılabilecektir.

Geri dönüşü olmayan yol

Eğitim özgürlüğü sosyal ve ekonomik haklardan olup anayasal güvence altına alınmıştır. Yine 82 Anayasası, bu özgürlüğün sınırlarını belirleme hakkını YÖK'e bırakmıştır. Eğitim ve öğrenim alanında devlet güvencesinin asli dayanağı 'öğrenim görme isteğinin mutlak surette' karşılanmasıdır. Yasalar bu hakkı yok edecek hükümleri barındıracak içerikte yapılamazlar. Bu açıdan, üniversitede okumaya hak kazanmış bir öğrencinin öğrenim hakkı, 'harç ödemediği' gerekçesiyle elinden alınamaz. Oysa 'öğrenim harcı'nı ödemeyen öğrencilerin sınavlara alınmadığı, kaydının yapılmadığı ve öğrenim kurumundan uzaklaştırıldığı gibi, uygulamaların sürdüğü üniversitelerimizde öğrenim özgürlüğünü sağlayacak 'devlet güvencesi' askıya alınmış durumdadır. Borçlandırma sistemi ile gencecik insanların geleceği ipotek altına alınarak 'devlet güvencesi' sağlanamaz.

Bilindiği gibi öğrenim harcı uygulaması öğrencilerin tepkilerine sık sık hedef olurken, üniversitelerimiz tatsız olaylara sahne olmuştur. Uygulama bir çok kişi ve kuruluş tarafından eleştirilirken ANAP hükümeti, uygulamanın 'paralı eğitim' olmadığını ısrarla kanıtlamaya çalışmıştır. Öğrencilerin geçmiş dönemlerdeki yoğun tepkileri sonucu Özal hükümetleri bir dönem harç miktarlarını artıramamıştır. Ancak öğretim yılının başında harçlara yapılan yüzde 100 zam, kuşkusuz gelecek dönemlerde daha da artacak, yeni modele göre öğrenci başına milyonları aşan harçlar düşecektir. Ülkemizdeki ücretlerin düşüklüğü ve eğitim giderlerinin yüksek maliyeti düşünüldüğünde 'yeni harç modeli'nin büyük sıkıntılar yaratacağı kuşkusuzdur.

Maliye ve Gümrük Bakanlığının 'çiçeği burnunda' bakanı Adnan Kahveci, konuya ilişkin basına verdiği demeçlerde 'halkın, öğrencilerin okul giderlerini karşılamak zorunda olmadığını, giderleri öğrencilerin karşılaması gerektiğini' belirterek, halkla öğrencileri karşı karşıya getirecek demagojik yaklaşımlardan medet umuyor. Öğrencilerin halkın evladı olduğu ve alınan harçların halktan iki kez çıkarıldığı gerçeği unutturulmaya çalışılıyor. aynı şekilde devletin görevi silikleştirilmek isteniyor. Halk'ın cebinden çıkan harç paralarının bazı gerçekleri unutturacağını sanmadığım gibi bu durumda halkın 'devlet ile soyguncu mafya'yı ayırmakta güçlük çekeceği vurgusunu, 'en halkçı' bakan Adnan Kahveci'ye yapıyorum.

Üniversiteliler kazanç kaynağı değil

"..üniversiteler bütçelerine intikal eden harçlar ve ücretler, her üniversite bünyesinde açılacak olan öğrenci sosyal yardım tertibinden, kurulacak Öğrenci Harçları Fonu'na aktarılır.

Bu fonda toplanan paralar öğrencilerin beslenme, kültürel, sportif faaliyetleri ile diğer sosyal ihtiyaçlarına kullanılır."

(YÖK md. 46)

ANAP iktidarı ile gündeme gelen fonlar devletin bütçesiyle boy ölçüşecek duruma gelmesine karşın, denetimi, hiç bir hukuk sistemince kabul edilmeyecek denli "lakayttır". Yasalaştırılan hükümlerle TBMM'nin bile fonları denetlemesi olanaksız kılınmıştır. Bu denetimsizlik bir çok kurum ve kuruluşa olduğu gibi üniversitelere de yansımıştır. Öğrenci Harçları Fonu'na aktarılan paraların denetimini neredeyse olanaksız kılan genel hükümler barındırmaktadır. Geçtiğimiz yıllarda öğrencilerin en temel ihtiyaçlarının karşılanmaması, bazı üniversite yöneticilerinin adının yolsuzluklara karışması, alınan harçların nerelere "aktarıldığı" konusunda bir dizi soru oluşturmuştur. Yalnızca bu nedenle daha inandırıcı tedbirler alınması gerekirken, Bakanlar Kurulu, üniversitelerin "şirketleşmesi" yönünde kararlar almayı tercih etmiştir. Yüksek öğrenimde bir dizi kanayan yaranın gündeme geldiği bir ortamda ülkenin idaresinden sorumlu olanlar "cep doldurma" kaygısıyla hareket ederek, ülke sorunlarına yaklaşımlarındaki içtenliksizliklerini sergilemişlerdir.

Son olarak, devlet ve vakıf üniversitelerinin kazanç amacı taşıyamayacakları '82 Anayasasında açık olarak, eğitim amacı olan özel kuruluşların ise sırf kazanç amacına yönelik faaliyet yapamayacakları zımnen belirtilmiştir. 'Paralı eğitim modeli' bu açıdan da anayasaya aykırı bir düzenlemedir. Kısacası ülkemizin bugünkü koşulları da düşünülerek, paralı eğitim modelinin üniversitelere yaşam hakkı tanımayacağı sonucuna varabiliriz.

Paralı eğitim projesinin uygulanmasından zarar görecek bu 'ülke' insanlarının biraradа ya da ayrı ayrı alternatifler üretmesi umuduyla. . .

Oldu bittiyle üniversiteler paralı oluyor

HÜKÜMET ELİNİ ÜNİVERSİTELİLERİN CEBİNE SOKTU

Gençlik servisi - Mayıs ayı Türkiye için çok şeyler ifade ediyor. 1 Mayıs, bahar, okullar tatile hazırlanıyor . . Bir başka anlamı daha var ki o da üniversitelileri doğrudan ilgilendiriyor.

Son dört yıl her Mayıs ayında öğrencileri ve gençleri ilgilendiren bir yasa gündeme geliyor. Bir süre tartışılıyor sonra meclis tatile giriyor, okullar kapanıyor ve tartışma gündemden çıkıyor. Eylül veya Ekim ayında sessiz sedasız bir kanun veya kanun hükmünde kararname çıkıyor.

-Harçlar artırılmıştır . .

-Üç dersten kalanların kaydı silinmiştir . .

-İki yıl üst üste aynı sınıfta okuyanlar yurtlardan kaydı silinmiştir . .

Üniversiteliler bir anda şaşırırlar, Okulların açılışında protesto etmeye kalkılır, Gazeteler bir kaç gün yazar çizer. sonra "alışılır" bu olaylara.

16 Mayıs akşamı haber bülteninde Gençlik Bakanı, İsmet Özarslan, Gençlik haftası açılışıyla ilgili yaptığı konuşmada, "Gençlere fırsat tanınmalı, gençler özgürce tartışabilmeli, geleceğimiz gençler . . " dedi. Bunlar hep söyleniyor ama yapılanlar söylenenler hemen hiç uymuyor.

YÖK ve DPT tarafından ortaklaşa hazırlanan yükseköğrenim raporunda, üniversitelerin ekonomik darboğaza girdiği kaydedilerek, artan maliyet giderlerinin karşılanabilmesi için alternatifler geliştirilmeye çalışılıyor. Son on yılda bütçeden alınan pay yüzde 4.3'ten 3.19'a düşerken, öğrenci başına düşen gerçek ödenek 3.5 milyon liradan 1.9 milyona düştü.

Bakanlar Kurulu'nun üniversite öğrencilerinin öğrenim masraflarının yarısını karşılamaları öngören kararıyla ilk adım atılarak yeni finansal modele geçilmesi gerektiği kaydedildi. Yani Hükümet elini üniversitelilerin cebine sokarak, gider masraflarının artması ve enflasyona göre artışda otomatiğe bağlamayı düşünüyor. Cumhurbaşkanı Özal, rektörlerle yaptığı toplantıda "üniversiteler pazara açılsın" dedi. Tartışmalar sürüyor. Ankara Üniversitesi rektörü Necdet Serin, artışı olumlu karşıladığını açıkladı. "ancak alıştıra, alıştıra, azar azar artış yapmak gerekli" derken, Boğaziçi Üniversitesi rektörü Ergül Toğrol "Açık olan şu ki, yeni düzenleme ile üniversitelerin gereksinim duydukları ölçüde, kaynak aktarımının mümkün olmayacağıdır." İTÜ rektörü İlhan Kayan, "Paralı öğrenime geçmiş için öğrencilerin yüzde 70'ine burs vermeyi göze almak gerekli" dedi.

Milli Eğitim Bakanı Avni Akyol "İlkemiz parası olandan almak, olmayana da devlet desteği sağlamak gerekli" açıklamasını yaptı.

Türker Alkan 14 Mayıs günlü Güneş Gazetesinde "öğrencilerden sembolik bir ücret alacağız diyorlar ama siz buna genelde inanmayın. Hastaneleri paralı yaparken de aynı şeyi söylemişlerdi. Sözümona, parası olmayana ücretsiz bakacaklardı. Parasız olanların hastane kapılarında ölüme terkedildiğini şimdi hep birlikte görüyoruz. Yarın aynı durumu üniversite kapısında da göreceğiz" dedi.

Öğrenciler harıl harıl final sınavlarına hazırlanıyorlar. Seslerini, düşüncelerini duyurabilecekleri olanakları zaten çok sınırlı. Marmara Üniversitesi Haydarpaşa kampüsün'de paralı eğitimi protesto için sembolik olarak jeton, su ve simit satarak tepki göstermeye çalıştılar. Derrin Akan (ÜC Eczacılık) "Ben zaten şu anki harçları zorla ödüyorum ve devletten borç alıyorum. Ailemi de benide perişan edecek, saçma bir uygulama" dedi. Refika Akkirpik (Eczacılık) "Bizim Bilkent Üniversitesinde okumadığımızı unuttular herhalde" derken, Şeref Köksal (Ist. Hukuk Fakültesi) "Öğrencilerin aleyhine onca karar varken buna bir tane daha eklendi" dedi.

TOPLU SÖZLEŞME MÜCADELESİNE NASIL BAKMALIYIZ?

● Haydar Yılmaz

1990'da sözleşmeler Mart-Eylül'de, Tekstil-Metal-Maden-Belediye işkollarında Kasım'da, Kağıt-Lastik-Petro-Kimya-Çimento-Banka-Gıda-Hava ve Sağlık işkolarında yoğunlaşıyor.

Eylemlerin başlangıcı ve yaygınlığı 1989 baharındaki ölçülerle aynı değildir. Özellikle başta Belediye olmak üzere, Tekstil ve Metal işkolu yaygınlık açısından büyük bir öneme sahiptir.

İşverenlerden bazıları, sözleşmeler patlama noktasına gelmeden imzalama eğilimindeler. Buna kimi işçi sendikaları da katılıyor. Özellikle dikkat edilen, eylemlerin başlaması, birbirini etkileyerek yükselmesi ve grev ve direnişlerin yaygın olarak Mart'dan Eylül'e, Eylül'den Kasım'a ulaşmasının önüne geçilmesi hedeflenmektedir. Bu nedenle sözleşmelerin koordinasyonu ve bu olası çıkışların ülkenin politik gündemiyle çakışması, işverenleri ve hükümeti tedirgin ediyor.

Bu yıl içinde yapılacak sözleşme mücadelesinin, bugünden ana hatlarını belirlemek gerekli. Bunun içinde konunun bilimsel incelemesi gerekmektedir. İlk akla gelen şu soruların yanıtlanması zorunludur:

Avrupa Topluluğu'na yönelen ülkemizde sermaye çevreleri bu süreçte hangi sektörlerde? Hangi işletmeler güçlenecek, hangileri güçten düşecektir? Üretimin merkezileşmesi, Avrupa Topluluğuna entegrasyon ve sermayenin merkezi örgütlülüğünün artmasının durumu nedir?

Toplu sözleşme mücadelesine işçiler hangi taleplerle giriyorlar?

İşçiler ve Sendikalar sözleşmelerde öne sürdükleri ücret taleplerini neye göre belirlemektedirler?

MESS'in Toplu Sözleşme ilkesi olan iş gruplandırma sistemi konusunda işçi sendikalarının net bir politikası var mı?

Geçen sözleşmelerden bu yana işçiler pastayı ne kadar büyüttü, şimdi pastadan ne kadarını talep ediyorlar?

Ülkenin politik gündemiyle bu sözleşmeler arasında işçi sendikaları ve işçiler nasıl bir ilişki kuruyorlar? Bu soruları çoğaltmak olanaklıdır. Olanaksız olan bu sorular öncelikle yanıtlanmadan, demokratik bir sendikal politika belirlemektir.

Demokratik bir sendikal politikanın bir gereği olan demokratik bir sözleşme politikası için:

1 - Çağımızın temel bir özelliği olan teknolojinin son hızla ülkemizde de üretim sürecine girmesiyle, beyaz yakalı işçilerin sayısı hızla artmaktadır. Ve bu kesimler üretim içinde çok önemli roller üstleniyorlar. Sendikalar bu değişen sosyal tabanlarına yönelik sözleşmelerde somut bir politika oluşturup uygulamak zorundalar.

2 - Teknik elemanların büyük çoğunluğunu sendikaya çekebilecek kapsam dışı maddesi tümüyle kaldırmak temel hedeflerden biri olmalı. Yasada önce böylesi bir engel yokken 80-83 döneminde YHK'nın sözleşmelere koyduğu bu maddeye karşı sendikalar artık var olan kayıtsızlıklarını kaldırmalıdırlar.

3 - DİE'nin enflasyon rakamlarına bağlı kalarak, ücret politikası oluşturmaktan vazgeçmelidir. Ve Eşel-Mobil tuzağına düşmemelidirler. İşçinin ömrü boyunca hiç tüketmediği yüzlerce malı baz alarak belirlenen enflasyon rakamları işçinin içinde bulunduğu enflasyon rakamlarıyla hiç bir benzerlik göstermesi olanaklı değildir. Ücret politikası üretim süreçleriyle birlikte ele alınmalıdır. İşçinin ürettiği değer sürekli büyüme gösterirken gelişmenin ortaya çıkardığı yeni ihtiyaçları gözardı ederek sendikalar sürekli insanın asgari yaşamı için klasik gerekli ihtiyaçların öne çıkan kaşılaştırmalarını terk etmelidir.

4 - Sendikalar iş gruplandırması konusunda net bir politika oluşturmalı işverenin önerisi diye bunu toptan redetmek yerine alternatif bir sistem geliştirmelidirler. Eşit işe eşit ücretten yola çıkarak, ekmeği herkes 400 liraya alıyor diye tüm ücretleri eşitlemeye yönelik ücret politikası terk edilmeli, farklı iş yapana farklı ücret istemek gibi bir ücret politikasına yönelinmelidir. Seyyanen politikası özellikle teknik düzeyi yüksek çalışanları işverenin yanına itiyor. Bu kesimler yüzdeli zam istiyorlar, bir başka açıdan ise yüzdeli zam ücretler arasındaki farkı açıyor. İşçilerin lehine iyi bir gruplandırma sistemi oturtulabilirse yüzdeli zam sıfırlanarak zam istenebilir. Hedef işçinin değil işin yani mal için harcanan işgücünün miktarı ve kalifiyelik niteliğinin değerlendirilmesidir, fiyatlandırılmasıdır.

5 - İş güvencesi için disiplin kurullarında eşitlik veya üstünlük sağlama mücadelesi darlaşıyor. İşten çıkarmaların nedenleri çeşitlidir.

a) Asgari ve düşük ücretten işçi çalıştırmak isteği.

b) Rekabet koşullarına ayak uyduramamak.

c) Teknolojik yenilenme.

d) Sendikal örgütlülüğe tahammülsüzlük.

Asgari ve düşük ücretle çalışmaya engel olmak için sözleşmelere **"İşe giren çıkarılanın ücretinden işe başlar"** maddesi konulabilir veya işe yeni alınanlar için yüksek bir taban ücreti tesbit edilebilir.

6 - Herhangi bir sendika merkezi yada şubesi işten atmaların nedenlerini, örneğin son iki yılın nedenlerini ortaya koyacak bir çalışma içine girebilir ve kimi alternatifler oluşturabilir.

7 - Tensikatların sendikalarca amacına uygun işletilip işletilmediğini denetleyebilecek maddeler sözleşmelere konulabilir yada bu yönde yasa değişikliği talep edilebilir.

8 - Teknolojik yenilenmeden kaynaklanan işten atılmaları önleyebilmek için; işçilerin kendilerini yenileyebilecek kalifiyelik niteliklerini geliştirecek parasal ihtiyaçlarını ek bir fon ile işverenlerce karşılanması sözleşmeler konulabilir veya bu sorun sendika işveren hükümet üçlüsü içinde ele alınabilir. Bu sorun gündeme getirilebilir.

9 - İşçilerin yaşamın her alanında ÖZ GÜVENİNİ sağlayacak, kendi kendisini yönetmesini ortaya çıkaracak ÖZ ÖRGÜTLÜLÜĞÜN yaratılmasına hizmet edecek bir biçimde üretimle birlikte ele alınmalıdır.

Örneğin izin, sağlık, eğitim, seminer, yerel yaşam, kültür, çevre, sanat, basın-yayın, eğlence, spor konularında yoğunlaşılabilir. Bunların biçimleri kalıp olarak ele alınmak yerine isteğe göre örgütlenmelidir. Kreş, İşçi lokali, İşçi kültürevleri gibi talepler yerel yönetim organları işveren ve sendika üçlüsü içinde toplu sözleşmelerde gündeme getirilmelidir. Bunlar yanısıra zamanla SENDİKAL BİRLİK - SENDİKAL DEMOKRASİ ve İŞÇİ SENDİKA DİYALOĞUNU geliştirecek YATAY örgütlenmelerin de önünü açacaktır.

KISA KISA

İzmir "kamu çalışanları sendikal platformu" oluşturuldu

Eğit-Der ve 11 kamu çalışanı derneğince desteklenerek ortaklaştırılan kamu çalışanlarının sendikalaşması girişimleri ve İzmir'de başladı. İzmir de Çeşitli dernekler "Kamu Çalışanları Sendikal Hakları Platformu" oluşturdular. TMMOB İzmir İl koordinasyon Kurulu, MMO İzmir Şubesi, İMO İzmir Şubesi, DEMARD İzmir Şubesi, Demiryolları Memurları Derneği, Psikologlar Derneği, İzmir Şubesi, Türk Hemşireler Derneği, Denet-Der, Eğit-Der, Türkiye Ziraatçılar Derneği, ve Belediye memurları bu platformun içinde yeralıyor.

Olağanüstü hal yönetimlerinin yetkileri artırıldı

10 Mayıs günü Resmi Gazete'de yayınlanan iki Kanun hükmünde Kararname ile Olağanüstü Hal Yönetimlerine tanınan çalışma yaşamına karışma yetkileri artırıldı. 424 sayılı "Şiddet Olaylarının Yaygınlaşması ve Kamu Düzeninin Ciddi Şekilde Bozulması Sebebine Dayalı Olağanüstü Hal Bölge'sinde çalışanların iskanı tabi tutulmasına ilişkin düzenlemelerde değişiklik yapıldı. 425 sayılı "2935 Sayılı Kanun ile 285 sayılı KMK'ye göre Bölge Valiliği, grev ve lokavt kararlarını en çok üç aya kadar erteleyebilecek. Bölge valisi'ne tanınan yetkilerin kullanılması ile ilgili idari işlemler hakkında idare davası açılamayacak.

Avrupa Sendikalar Konferadasyonu 1 Mayıs olaylarını Avrupa Parlementosuna götürecek

Merkezi Brüksel'de bulunan Avrupa Sendikaları Konferderasyonu (ETUC) Genel Sekreteri, M. Mintersche‌id'in imzasıyla Yıldırım Akbulut'a bir telgraf göndererek 1 Mayıs'ta polis'in tutumunu ve hükümetin yaklaşımını kınadı. ETUC, Stazburg'da toplanacak Avrupa Parlementosu'na 1 Mayıs olaylarını götüreceklerini açıkladı. Mektubun bir örneği, AT komisyonu başkanı ve ILO Genel Sekreteri'ne gönderildi.

Danıştay, Grev Erteleme Kararı İçin "Yürütmeyi Durdurma" verdi

Çimse-İş Sendikası'nın kamu kesimi çimento fabrikalarında başlattığı çimento grevine ilişkin Bakanlar Kurulu'nca alınan grev erteleme kararı, Danıştay 10. Hukuk Dairesi'nin kararı ile durduruldu. Yürütmeyi durdurma kararının alınması üzerine, yaklaşık bir aydır karar alınamaması nedeniyle çimento işyerlerinde başlatılan iş yavaşlatma eylemi ve Çimse-İş şube Başkanları'nın Ankara'da başlattıkları açlık grevi de sona erdi. Çimse-İş yetkilileri yaptıkları açıklamada, "Olağanüstü Hal Bölge Valiliği'nin yetki alanında bulunan beş çimento fabrikası için Bölge Valiliği'nden grev izni isteneceğini belirttiler. Danıştay 10. Daire başkanı yaptığı açıklamada, "Özel sektör işyerleri için alınan grev erteleme kararı hakkında bir karara varılmadığı, çünkü, bu işyerlerinin toplu sözleşmesinin kısa bir süre önce bağıtlandığını" belirtti.

MESS'e Karşı Birlik . .

Metal İşkolunda, 1990 yılında MESS Grup Sözleşmelerinin yenilenecek olması nedeniyle, Mayıs ayının ilk günlerinden başlayarak yetki prosedürüne girildi. MESS'le Grup sözleşmesi bağıtlayan dört sendikadan üçü, geçtiğimiz hafta içinde ortak bir açıklama yaparak "Birlikte davranma kararı aldıklarını" bildirdiler.

Hak-İş'e bağlı Özdemir-İş bağımsız Otomobil-İş ve Çelik-İş Sendikaları'nın geliştirdiği "Ortak Tavır" konusunda yapılan açıklama, özetle şöyle deniliyor, "Ayrı ayrı sendikalar da olsak, üyelerimizin hak ve menfaatleri için biraraya gelmek, birlikte davranmak ve metal işçileri için iyi bir sözleşme yapmak gibi sorumluluklarımız var. Türk-Metal üyelerini bu ortak çalışma da görmek istiyoruz." Açıklamada, ayrıca "dört sendikanın üyelerinin ortak toplantılar ve karşılıklı ziyaretlerle toplu sözleşme taslağını da ortaklaşa geliştirmesine çalışılacağı" vurgulandı.

İktisatçılar Birliğinde Düzenlenen Kadın konulu söyleşi / Sibel Özbudun

"MERKEZİ - BİRLEŞİK - YIĞINSAL BİR KADIN ÖRGÜTÜ"

Günümüz koşullarında Türkiye'de bir kadın hareketinin henüz somutlanmamış olması soruna ister istemez bir kuramsal, teorik yaklaşımı gerektiriyor.

Batı feministlerinin esas olarak iddialı olduğu alanda, yani özel alanda kadın erkek ilişkileri açısından belli bir değişikliğe yol açtığını kabul etmek gerekir, özellikle sol entellüktüel kesim erkeklerinde daha büyük bir ilerleme var.

Derleyen - Gül Özdamar

İktisatçılar Birliği'nde 15 Nisan'da Kadın Örgütlenmesi Sorunu konulu bir tartışma düzenlendi. Geçen sayımızda Gülnur Savran'ın görüşlerini yayınlamıştık, bu sayımızda Sibel Özbudun'un yaptığı konuşmayı özetleyerek yayınlıyoruz.

Konumuz, 1990'larda Türkiye Kadın hareketinin gündemi. Oldukça iddialı bir konu bence, ama uygun. İki nedenden dolayı uygun diyorum. Gerek dünyadaki değişimler gerekse Türkiye'nin dinamikleri bu ülkenin insanlarının hayat tarzlarında değişikliklere yol açıyor. Ebedi sandığımız değerler sorgulanıyor, her geçen gün daha çok insan tarafından. Bugüne kadar genel geçer kabul ettiğimiz birtakım değerler dokunulmaz sandığımız, tabu sandığımız konular tartışmaya açılıyor. Bu durum bize kadın hareketinin gündeminden söz etmek için nesnel durumu veriyor, ikinci neden ise öznel. 1968 kuşağı arkadaşlar, Türkiye'de yeni bir aydın kadın tipinden oldukça farklı bir tipleme bu. Kendi ayrıcalıklarına dayanmayı reddeden, toplumu dönüştürme mücadelesine katılan, bu mücadele alanında kadın olmanın sıkıntılarını bizzat yaşayarak gören ve tanıyan bir kadın kuşağı oluştu. Bu kadın kuşağının 1970-80'li yıllarda edindiği deneyim, bireysel ve toplumsal bilgi ve deneyim birikimi onu bir kadın hareketinin oluşturulmasında ve Türkiye'de kadının değişen konumu konusunda gündemi belirleme etkinlik sağlayabileceği bir konuma getirdi. Gerek entellektüel olarak gerek fiili olarak. Yinede konunun gelişi ve günümüz koşullarında Türkiye'de bir kadın hareketinin henüz somutlanmamış olması soruna ister istemez bir kuramsal, teorik yaklaşımı gerektiriyor. Ben işe iki sorunla başlamak istiyorum.

ACABA TÜRKİYE'NİN GEÇMİŞİNDE BİR KADIN HAREKETİ VAROLDU MU?

Bu soru ile başlamak istiyorum. Buradan da günümüz Türkiye'sinde bir kadın hareketinin varlığından söz edilebilir mi sorusuna gelmek istiyorum. Belirlediğini düşündüğüm islami gelenek ve Kemalizm çelişkisinden başlamak istiyorum.

İslami gelenek nedir? Bu, toplumda geniş kabul gören kadın eşittir aile şeklindeki özdeşleşmeyi izlemeyi meşru ve geçerli kılan en önemli verilerden bir tanesi. İslam dinine göre kadının konumu gibi bir tartışmaya girmek istemiyorum. İslam dininin Türk toplumuna atfedilen muhafazakar ve mukaddesatçı değerlerin toplumca meşru kabul edilmesinde belli başlı kılıfı oluşturduğunu belirtmek istiyorum. Kadın özelinde nedir bu değerler? Kadın evlenen kadar babanın, evlendikten sonra kocanın vesayeti altındadır. Toplum hayatındaki yeri hemen hiç yoktur. Evinin dışına çıktığı andan itibaren varlık alanı çevresi ailesi, mahallesi, bekçi ve polisler tarafından denetlenir. Kural dışı davranışları cezalandırılır. İslami geleneğe göre kadın çalışmasına cevaz vermek şöyle dursun, ailenin geçiminin sağlanmasını erkeğe vermiştir.

Ülkemiz kadınlarının yaşam koşullarını etkileyen ikinci temel dinamik islamla kutuplaşma içinde bulunan Kemalizm'dir. Kemalist devrimlerden sözedilirken kadın hakları devriminden sıkça sözedilir. Kadınların kemalist devrimle birlikte peçelerini attıkları, erkeklerle birlikte eşit olarak çalışma ve siyaset alanına girdikleri vurgulanır. Bu görüş bir yanılsamadan ibarettir. Çünkü Kemalist kadın devrimi gerçekte kadınların toplumsal iktisadi, siyasal hayatla bütünleşmelerini gerek gören ve bunları sağlayacak toplumsal mekanizmaları yaratmamıştır. O halde Kemalist kadın devriminin temel mantığı nedir?

Kemalist kadın hakları toplumdaki ikincil konumlarından çıkartmaktan ziyade islam ile hesaplaşmayı öngören bir meleklleşme çerçevesidir. Bunu birçok veriyle incelemek mümkün. Ben hukuk çerçevesine değinmekle yetineceğim. Kemalist hukuk çevçevesi kadın eşittir aile eşitlenmesini bozmayan, kadının esas yerinin ailesi olduğunu tesbit eden, aile içinde kadının iradesini erkeğe bağımlı kılan bir çerçeve bildirmiştir. Bu gerek medeni kanunda gerek son zamanlarda sık tartışma konusu olan ceza hukukunda, iş hukukunda, ticaret yasalarında görülebilir. Kemalist kadın hakları devrimi kadının bulunduğu, islamın kendisini sınırlamış olduğu çerçeveyi aşmak yolunda toplumsal mekanizmalar yaratmamıştır. Örneğin eğitim hakkı sağlanmıştır fakat eğitimin sağlanmasındaki amaç bilgi ve bilinçli Türk anaları yapabilmek için. İslam ile Kemalizm alanındaki kutuplaşma durumu geçmişte kadın hareketi varolduğu sorumuzun cevabını yeterince vermektedir.

İslami gelenek özellikle büyük kesimi kırsal olan toplumumuzda bağımsız kadın hareketinin biçimlenmesini engellerken, Kemalizmin öncülük ettiği meşru bir gelenek de tepeden yönlendirilen bir kadın hareketliliğinin sağlanmasına ancak izin verebilmiştir. Bu hareketlilik hiçbir zaman kadınların kendilerine biçilen cinsel ve toplumsal rolleri sorgulamak biçiminde gelişememiştir. Cumhuriyet Türkiye'sinde de kadınlar kendilerine sağlanan hak ve özgürlüklerle yetişmişler, nasıl olup da bunları bir türlü hayat geçiremediklerini sorgulayamamışlardır. Bazı kadın örgütleri de bu durumun köylülük, erkeklerin egoizmi, eğitimsizlik gibi nedenlerden kaynaklandığı görüşünü öne sürmüşlerdir.

GÜNÜMÜZ TÜRKİYE'SİNDE KADIN HAREKETİNDEN SÖZ EDİLEBİLİR Mİ?

Bu sorunun anahtarı sanırım ülkemizin bağımlı kapitalistleşme süreci ile özellikle 60 sonrasında girişilen çileli demokratikleşme sürecinin kutuplaşmasında yatar. Türkiye Cumhuriyet döneminde ve 1950'lilerden sonra dışa bağımlı da olsa, çarpık da olsa bir kapitalistleşme sürecine girdi. Bu sürecin konumuz açısından önemli iki sonucu var. Bunlardan ilki sanayi yani üretim sektöründe, denetim yani hizmet sektöründe belli bir genişleme olması ve bu genişleme ise dışa bağımlılık gerçeğinin yarattığı borçlanma enflasyon ve hayat pahalılığı

Devamı S. 14 de →

FEMİNİZM VE SOSYALİZM

ANJA MUALENBELT

"Bu kitabın içeriği feminist-sosyalist hareketteki ya da kısaca feminist sosyalist grupdaki birkaç yıllık çalışmanın sonucudur. Bugüne kadar feminist veya marksist bir kültürle tanışmamış kadınların da okuyabilecekleri bir tür özetlemeye ihtiyaç duyulduğunu farkettik" kitabı hazırlayanlar böyle diyor. Biz kitabı tanıtabilmek amacıyla kitaptan birkaç alıntı yapmayı uygun bulduk.

"Sorunumuz birazcık feminizm birazcık sosyalizmden oluşan bir uzlaşma bulmak değildir. Sorun, kapitalizm ve ataerkilliğin hangi biçimlerde birbirlerini güçlendirdiklerini, köklerinin ne denli içiçe olduğunu çözümlemektir. Şu iki slogan arasında herhangi bir seçim sözkonusu değildir, "erkeklerin hakimiyetine son" ve "kapitalizme son" "parti bu yöntemlerin tarihi olarak zorunluluğunu kabul etmek yerine insanları, ailenin sosyalist toplunıun temel taşı olduğu yolunda ikna edici progagandalar yürütmeye başladı. Evlilik törenleri yeniden moda oldu ve çok fazla çocuk sahibi olan kadın ideali uyyuka çıkarıldı. Hatta daha sonraları, çok çocuk doğuran kadınlara madalyalar takılmaya başlandı ve onuncu çocuğunu doğuran kadınlara "kahraman anne" ünvanı verildi".

"Ev kadınının durumu, toplumun çeşitli tabakaları içinde, erkeklerin işlerine kıyasla çok daha az fark gösterir. Çamaşır yıkamak ve yatak yapmak, bir yöneticinin karısı bir metal işçisinin karısındakilerden çok daha pahalı çarşaflara sahip olsa da, aynı iştir".

GENÇLİK GÜNLERİ KİMİN GÜNLERİ?

● Sadık Albayrak

Öfkeliyim, hırslıyım hem de hüzünlüyüm. Beynimde birbirine girmiş sorular denizinin git-gelleri yaşanıyor. Cümlecikler, yanıtlar birbirini kovalıyor. Göğsüme aşılmaz bir engelin ağırlığı çökmüş sanki. Bütün bunlara neden olan şey şu üçe katlanmış kağıt parçası. Daha doğrusu onun içerdiği programın bana düşündürdükleri...

Masamda duran o kağıt parçası İstanbul Şehir Tiyatroları'nın düzenlediği Gençlik Günleri'nin programı. Haber yapmak için almıştım Fatih Şehir Tiyatrosu'ndan, Gençlik Günleri'nde ne var ne yok dökümünü yapacaktım burada. Olmadı. Üçe katlanmış programı şöyle bir açınca, gösterilen film adlarına takılınca gözlerim, şaşırdım. Sonra öfkelendim, hırslandım.

Arkadaşlarıma koştum. Onlara gösterdim. Onların da şaşırmasını kızmasın bekledim. İstedim ki, programda yeralan filmlerin adları onlara da garip gelsin. Çirkin gelsin onlara da, bu filmlerin adlarının İngilizce yazılmış olması. Hemen hepsinin Amerikan filmi olması...

Aldırmadılar. "Sen de herşeyi abartırsın, pireyi deve yaparsın," dediler. "Olmayacak ayrıntılar bulup kafayı takarsın," diye eklediler. "Hem orjinallerini yazmışlar, daha iyi değil mi?" diye de sordular.

Sustum. Katlayıp cebime koydum programı. Programa bakma arzumu da, haber yapma isteğimi de yitirmiştim. Fakat ben mi haklıydım, arkadaşlarım mı? Kafamda dolanıp durdu bu soru gün boyu.

Haksızdı arkadaşlarım. Asıl önemli olan ayrıntıda yakalayabilmekti gerçeği . Bir hücrede yaşamı kavrar gibi bir kültür anlayışı da çıkabilirdi bir şenlik programından. Tek bir film adından... Yazılmış olduğu dil bile, bu kültür anlayışının niteliğine ilişkin açıklayıcı bir öneme değil mi? Ne orjinalliği? Fransız Bertrand Tavernier'in "Geceyarısına Doğru" filminin orjinali de mi İngilizce? Sinema kaynaklarında neden "Autour De Minuit" diye geçiyor, Gençlik Günleri'nin Programında "Around Midnight" diye geçerken (bkz. 9. İ. Sinema Festivali Kitabı).

Şimdi, filmlerin adlarının İngilizce yazılması neden çirkin, onu açıklamaya geldi sıra. Bu yeterince açık değil mi zaten? Bir yapıtın adı ile içeriği arasında kopmaz bir bağ vardır, adı onu bütünler. İngilizce bilmeyen biri, Programdaki filmlerden "Bir Yaz Gecesi Seks Komedisi"nin çağrıştırdıklarını duyabilir mi? Gençlik Günleri'ni izleyen herkes İngilizce bilmek zorunda mı, eğer öyleyse Programlarına bunu belirten bir ibare koymaları gerekmiyor mu? Ya Çanakkale savaşlarındaki Avustralya'lıları anlatan ve savaşların yapıldığı yarımadanın, Gelibolu'nun adını taşıyan filmin "Gallipoli" diye sunulması?.. Gelibolu'nun "emperyalistçesinden" daha çirkini ne olabilir? Bu programda film adlarının İngilizce olması hangi gereklilikle açıklanabilir? Üstelik birçoğu kısa bir süre önce Türkçe adlarla gösterilmişken...

Kültürün Mc Donald'çası

Arkadaşlarım haklıydı. Programı doğru dürüst incelemeden parlamakta acele etmiştim. Oysa sadece film adlarının İngilizce olmasıyla sınırlı değildi. Programdaki çirkinlikler. Örneğin 20 film arasında sadece iki adet Türk filmi olması. Diğerlerinin kimilerinin sıradan Holivut filmi olması.

Ya söyleşiler? Eski eser dünyasından belediyelerin sanata bakışına, TV'de mizahtan Türk Sinemasının 75. yılına kadar gençlik dışında her konu; Erdal İnönü'den Murat Belge'ye, Halit Refiğ'e dek gençlik dışında herkes var... Bir de "happening" mi, hokkabazlık mı öyle bir şey... Arada beş on konser. Sanki gençlikle ilgili konu sıkıntısı var. Bu konuları konuşacak, tartışacak hiç genç yok sanki... Genç yazarlar, ressamlar, müzisyenler, sinemacılar ve diğerleri.

Bir tek tiyatroda var gençler. 20 kadar amatör tiyatro topluluğundan oyunlar, onlarca genç.. Fakat tiyatro konusunda bu gençlerin tartıştığı tek söyleşi, panel yok...

Öfkeleniyorum, üzülüyorum, utanıyorum. Gençler ve konuları yok ama "Alternatif Mutfak: Fast Food" söyleşisi var. Kuşkusuz Gençlik Günleri'nin en ilginç söyleşisi bu. Bir kere "alternatif" var. Gençliğe mutfak alternatifi. Konuşmacılar, aynen şöyle: Kentuckiy Fried Tavukçusu Cüneyt Öklü, Jimmy's Makdonaldçısı Yalçın Sansözen (Gen Md.), Wendy Hamburgercisi Hüseyin Aytemiz (Gen Md). Genel müdürler, gençliğe son derece önem veriyorlar.

12 Eylül'le sürü gibi bir gençlik yaratmak için yola çıktılar. YÖK'le sürülerle İngilizce eğitim yapan fakülte açtılar. Dört bir taraftan Amerikan yaşam tarzını empoze eden bir kuşatmaya aldılar gençliği. Yiyeceğin en ilkelinden iki dilim ekmek arasına konan köfteyi alternatif yapan makdonaldçılar, jimmi tavukçuları dört bir tarafa tezgah açtılar. Tepelerinde onar metrelik hamburger armalı bayraklarıyla... Kültür dünyamıza kurdular "best-seller" tezgahını. Amerikan sineması ve TV dizileri bu kültürün altyapısını sağladı büyük bir başarıyla.

Sonuç: Kurumsallaştılar. Artık film adlarının İngilizce yazılmasını değil, bunu garip karşılamak şaşırtıyor insanları. Artık ilkel bir yiyecek çeşidi alternatif olarak sunuluyor gençlere. Her konuda, her alanda kurulu, genel geçer olana isyan demek olan gençliğe... Hamburgeri kültür-sanat şenliklerinde birinci tartışma konusu yapmaktan utanmıyorlar. Zeminini yarattılar. Artık bir an önce "USA"ye veya "Europe"a kapağı atmayı ideal edinen bir gençlik yarattılar. Karşı çıkan için ise baskının bini bir para. Yetmedi, yoksul çocuklarını üniversiteye sokmamak için milyonlar istiyorlar şimdi de...

Heraklit'in Irmağı

Anımsıyorum. 1986'da biz, İstanbul'daki Üniversitelerden gençler bir kültür-sanat şenliği düzenlemiştik. Ortaköy Kültür Merkezi'nde bir hafta... Programı bizler, gençler yaptık aramızda tartışarak. Biletleri okullarda bizler sattık canla başla... Şenliğimize daha çok genç yüreği ortak etmeye çalıştık vargücümüzle.

Onlar, Gençlik Günleri'nde "Öldürücü Silah" avantürünü gösteriyorlar, biz şenliğimizde "Atları da Vururlar"ı göstermiştik.

Onlar, "Çıkış Yok"u gösteriyorlar, bizim şenliğimizde "Sakindi Ormanın Şafakları" gösterilmişti. Genç bir müzik topluluğu Grup Yorum konser vermişti, bir genç şarkıcı Gülbeniz Şentay'ı çıkarmıştık sahneye.

Onlar, hamburger söyleşileri yapıyorlar, biz gençlik üzerine paneller düzenlemiştik.

Eksiğiyle fazlasıyla, herşeyiyle bizim, gençlerin eseri bir şenlikti o. Bir heyecan... Yüreklerimizi titreten bir esinti... Fakat sürdüremedik. Bizi zenginleştiren çeşitliliklerimizi kusur bildik. Bölündük. Şenliğimiz kurumsallaşamadan dağıldı.

Onlarsa zaten kurumların içinde doğdular. Arkalarında her zaman parasal ve mekansal destekleri oldu. Onlar da bizimle başladılar şenliklerine. Onlar sürdürebildiler.

Onlar, bir filmle, bir kitapla, bir oyunla bir hamburgeri "eşdeğer" yapmak için varlar. Bunu açıkça programlarına da koyuyorlar.

Biz ise, bir kitapla, bir oyunla, bir senfoniyle, bir filmle bir hamburger arasındaki dağlar kadar ayrımları kavratabilmek için var olmalıydık, var olmalıyız.

Onlarda kültür-sanat, ciklet gibi bakkaldan rastgele alınan ve çiğnenip atılan birşeydir.

Biz de ise "Heraklit'in Irmağı". O ırmağın sularında yıkanan daha temiz, daha güzel, daha aydınlık olur... O ırmağın hiçbir an aynı kalmayan sularında özgür, sevinçli, sorumlu, bağımsız, yaratıcı, üretken, gelişmiş insanlar... Kültür-sanatla o insanlar, o güzel insanlarla kültür-sanat Heraklitin Irmağında birbirlerine karışırlar.

Öfkeliyim, hırslıyım, hüzünlüyüm. Hem de umutluyum. İstemiyorum, alın "Morukluk Günleri"niz sizin olsun. Size genç demek için yüz bin şahit lazım.

Mahinur Ergun'un Filmi, Med-Cezir Manzaraları

ÖDÜL SOSLU YAPAYLIKLAR

Sadık Albayrak

Bazı filmler vardır, hiçkimsenin onları ciddiye alması, üzerinde tartışması, yazılar yazması gerekmez. Her cumartesi TV'de gösterilen filmler bu türdendir. Erotin sarışına karşı çıkan mafya liderleri, zengin erkek-fakir kız öyküleri bu filmlerin temel konusudur. İşte Med-Cezir Manzaraları bu türden filmlerden. Fakat üzerinde durulması gerektiren bazı nedenler var. Birincisi ilerici kuruluşlar tarafından düzenlenen Ankara Film Şenliğinde ödüllere gark edilmesi, bir bakıma model bir film olara sunulması. İkincisi ise bu film özgülünde somutlaşan, kofluğun cilalı bir sinemayla nasıl gözboyayıcı biçimlere dönüşeceğine tipik bir örnek oluşturması, Son yıllarda ülkemiz sinemalarını işgal eden Amerikan filmlerinin ve yıllardır TV'de taht kuran dış kaynaklı TV dizilerinin biçimsel ve içeriksel etkilerinin de çarpıcı bir örneğini sunması aynı zamanda.

Amerika'da öğrenim görüp uluslarası bir bankanın komuta merkezinde "doktarasını" yapan Zeynep Türkiye'de bir bankanın genel merkezine transfer olur. Aynı bankanın müdürü Erol çok başarılı bir bankacıdır. İhtisas alanı ortak olan bu iki insanın arasında garip bir ilişki başlar. Fakat arada engeller çıkmakta gecikmez. Erol biraz manic-deprescit ruh hastasıdır. Zeynep'in Amerika'dan yeni dönen eski sevgilisi ise biraz psikiatristir. "Yuppie"nin bayancası olan Zeynep böylece Erol'la hem bir dert edinir, hem de, ona derman olacak bir ruh hekimi. Film tam da Marianna türünden dizilerin bölüm sonları gibi Zeynep Erol'a vurmak için kaldırdığı demir çubuk havadayken donan görüntüyle sona erer. Devamı başka filmlerde...

Önce filmin bir başarısından sözetmek gerekir. Mahinur Ergun Amerikan sinemasının anlatım kalıplarını öylesine ustaca uyguluyor ki, hiç sıkılmadan, soru sormaya ve düşünmeye fırsat bulamadan soluk soluğa izleniyor. Film inanılmaz bir kurgusu saat gibi bir ritmi var. Böyle bir biçim filmin içerek olarak boşluğunu, temasal bir kaygıdan uzak sabun köpüğü gibi öyküsünü gözlerden gizliyor. Med Cezir Manzaraları'nın Cumartesi filmleri türünden bir film olduğunun kavranmasını engelliyor. Umulur ki, Ankara jürisi de bu biçimin sarhoşluğuna kapılarak ödülleri sunlamış olsun. Fakat En İyi Film Ödülü'nün bu filme verilmiş olması jürinin içeriği de onayladığını gösteriyor.

Med Cezir Manzaraları sadece anlatım biçimini mi alıyor ABD sinemasından? Hayır, konu ve öyküyü de alıyor, pek fazla adaptasyon kaygısı taşıdığı da söylenemez. Bu dönem sinemalarda gösterilen 9,5 Hafta'nın Zuhal Olcay ve Kadir İnanır'a uyarlanması sanki. 9,5 Hafta'da yağmur olukları altında sevişme burada yağmur altında sevişme oluyor. Kişilikler, garip cinsel arayışlar, gizem hepsi aynı. Fakat hakkını yememek gerekiyor; Mahinur Ergun Adrian Lyne (9,5 Hafta'nın yönetmeni) den iki kat daha yetenikli ve usta.

Hiçbir derinlik içermeyen, ilgiyi olağan dışılık üzerine kuran, kişileri gerçek birer karakter-birey olmak yerine yönetmenin yapay dünyasının kuklaları olan bir film Med Cezir Manzaraları. Filmden bağımsız olarak çıkarılacak birkaç sosyolojik sonuç var.

Önce, ABD'de geçen bir film konusu, karakterleri, yaşam tarzı ve mekanlarıyla yadırganmayacak biçimde Türkiye'ye uyarlanabiliyorsa, bu son yıllarda Türkiye'de ABD'yi aratmayacak bir hayat tarzının kurulduğunu gösteriyor.

İkincisi banka alanında. Tekelci kapitalizmin beynidir bankalar, bir banka müdürünün manic-depreşir karekteri kapitalizmin bilinçaltı simgesi olarak algılanabilir. Kapitalizmin bir sanatçısının bilinçlatından yansımış biçimiyle gel-git halinde bir kaos rejiminin ifadesi olarak görülebilir Med Cezir

Üçüncüsü ve en önemlisi insana, topluma, doğaya hiçbir derinlik içermeyen, sorunsal taşımayan bir yaklaşımın somutlaştığı sinema ürünlerinin ödüllendirilmesidir. Sanatın insanı ve insan ilişkilerini estetiğe, belli bir ideale bağlayıcı yönü Türkiye kapitalizmini gel-gitleri arasında kaybedilmiş görünüyor. Fakat sadece jüriler nerdurde. Çünkü, ödüllendirilmeseler bile bu türden değerli filmler yapılıyor, yapılmaya devam edecek..

BİR DOKUN BİN AH İŞİT

Halil Korkmaz

İÇ PASAPORT

"Bu uygulama yeni mi başladı?" İstanbul Vilayeti'ndeki görevli de böyle soruyordu. Bu uygulama yeni BAŞLATILMIŞtı. Aklınızda olsun sizinde seyahat özgürlüğünüz elinizden alınırsa, örneğin 31 duruşma boyunca Ankara'ya girişiniz engellenirse ilk yapacağınız iş seyahat belgesi almak olsun.

Nasıl mı?

Gayet kolay. Seyahat belgesi verilmesini arz ettiğiniz bir dilekçeyle bulunduğunuz İlin vilayet'ine başvurun. Dilekçeniz evrak kayıt defterine kaydedildikten ve de 1. Şubeden konuyla ilgili haber geldikten sonra şöyle bir yanıt alırsanız hiç şaşırmayın "Az daha bizi oydurtacaktınız".

BU DÜĞÜN BAŞKA DÜĞÜN

Belgesiz yaşanmıyor. Kimlik, ehliyet vede seyahat belgesi derken karşımıza birde çalgıcı belgesi alma zorunluluğu çıktı. Niye mi? Mesleğiniz davulcu veya zurnacıysa komünistlerin bir eyleminde parasıyla sanatınızı icra etmek zorunda kalırsanız, sabaha kadar 1. şubede parasız ve gönülsüz "çalmak" istemiyorsanız hemen gidin bir belge de siz alın.

PSİKOPOLİTİKA

5 Mayıs Cumartesi günü Kuruçeşme Mülkiyeliler Lokalinde Alpay Şahin, Taha Akyol ve Zülfü Dicleli arasında yapılan söyleşi ilginçti. Soru sormak için söz alan ama aldığı söz görüş beyan etmeye dönüşen bir dinleyici anlatıyordu: "İnsanın içinde iki ben vardır. Birisi kar dürtüsüyle insanı SAĞlaştıran diğeri de haksızlıklara karşı çıkartan SOL ben..." Arkadan birisi de bu arada sesli sesli fısıldaşıyordu. "Freud'un kulakları çınlasın".

YILIN KOÇU SEÇİLDİ

Kenan Evren'in kurdurttuğu ve üyelerini atadığı "Atatürk Barış ödülleri jurisi" bu yıl Kenan Evren'i ödüle değer görmüş. Bir takım şom ağızlılardan hemen gereksiz itirazlar yükseldi. Oysa Koç Holding "Yılın Koçu" seçtiğinde sesleri çıkmaz.

Yine de yatın kalkın, dua edin siz; Marmaris'te ormanı katledip villa yaptı diye Evren'e "Yılın Çevre Korumacısı" ödülü verilmediğine.

EVLİLİK VE BİRLİK

Belki bilirsiniz Lenin'in Ulusal Sorun konusunda verdiği "boşanma" örneği vardır. "Boşanma nasıl aile kurumunu ortadan kaldırmıyorsa, ayrılma da işçi sınıfının çıraklarına ters düşmüyor"

Bu günlerde de birlik konusunda arayış yoğunlaşmakta: Solu kendi içinde bir türlü evlendiremiyoruz.

"Ey kadınlar geçmişte sosyalizmi hep size benzetirdik. Bugün neye benzeteceğiz şaşırdık"

Erkekler

Bırakılım birlikte yaşasınlar belki mutlu olurlar.

446 NEDİR?

Buda nereden çıktı, yoksa yeni bir KHK me mi çıktı diyeceksiniz? Yok, yokk . . bu kararname falan değil, 141+ 142 + 163'ün toplamından başka bir şey değil.

MİLLET YEŞİLE DÜŞKÜN

Üsküdar-Eminönü vapurunda sancak tarafına, açığa oturdu. Günün öğleye yakın saatleri de olsa, vapur kalabalıktı. Hoş, ona neydi kalabalıktan, kendi kendine sohbeti koyulaştırdıktan sonra!

Ne yazık ki bu tatlı sohbet uzun süremedi. İskele tarafından, dirsek komşularının yüksek sesli diyaloğu girdi araya, zorla misafir ettiler kulağına:

- Dursun bey, bakın bakın, şu karşıdaki boş yerlere bakın!

Hani şu yeşil, ağaç dolu boş yerlere bakın! Ne güzel değil mi?

- Evet, evet, çok güzel!

- Dursun, komünistlik bu değil mi, ha?

-Ha vallahi de öyle!

"Yoksa bunlar da mı bizden?" diye düşündü. Şöyle göz ucuyla süzeyim dedi, daha yüksek perdeden bir vatan-millet söylevi çarptı yüzüne:

-Ulan yazık değil mi milli serve te be? Böyle manzaralı yerler boş bırakılır mı? Ulan tarla mı lan burası! Amma da güzel villalar, gökdelenler kondurulur oralara, değil mi yahu Dursun?

- Ha vallahi de öyle. Güzelim yerleri koru diye, park diye kendi halinde ota, ağaca bırakıyorlar. ahlaksızlık yuvası oluyor yahu! Komünist bunlar, komünist!..

Milyonlara karışmıştı ikisi de. "Milyonlara anlatmalıyım öyleyse" dedi bizimki ve kendi kendiyle yarım kalan sohbetine döndü yeniden.

GAZETEYİ BASTIRMA MACERASI

● Coşkun Can

Güneydoğu kararnamesinden sonra istanbul'daki matbaalar sol dergileri basmıyorlar. Birçok dergi ve gazete basılamıyor.

Adımları bastıracak bir yer bulundu. Büyükçekmece'de Ilıcak Tesislerlymiş. Adresini aldık. Akşam üstü bindik Büyükçekmece otobüsüne, gazete bastırmak için şehirler arası yolculuğa çıkmıştım.

Hava kararmıştı, tesislere giden yola düştüm. Yollar da yol olsa. Çevrede in cin top oynuyor. Birini görüpte sorayım diye bakıyorum kimse yok. Neyse güç bela vardım matbaaya.

Adımlar gazetesinden geliyorum dedim. Kapıcı kapıyı açtı. İçeri girdim. Matbaanın yetkilisi merakla filmleri incelemeye koyuldu. Yazılan bir bir inceledi. "Eğer yazılarda Kürt sorunuyla ilgili birşey varsa hemen git buradan biraderim" dedi.

Uzun bir incelemeden sonra, tamam dercesine incelemeyi bitirdi. O ana kadar tuttuğum nefesimi bırakım hele şükür!... Ohh be!...

Ertesi gün ise nakliyeciyle paketçiyi alıp tekrar koyuldum matbaa yoluna. Git git bitmiyor yine, nakliyeci sürekli soruyor. Ne kadar kaldı, ne zaman geleceğiz. Ben geldik, az kaldı diye onu teselli ediyorum. Matbaaya geldik, ne ip ne tutkal var. Haydaa bu kez de nalbur aramaya başladım. Zar zor bir nalbur bulup ihtiyaçlarımızı aldık. Paketleri yaptık. Ertesi gün gazete işi bitti ve dağıtıma verdik. Bu sayılık ohhh dedim. Her sayı bir macera ile basılacak her halde.

Baştarafı 12 .Sayfada →

sarmalının isteminyle giderek genişleme eğilimi gösteren bir kadın istihdam alanı kadınlara iş alanı yarattı. Bu günü değerlendirmemiz açısından önemli. İkinci sonuç ise tüm çarpıklıklarına karşın son 40 yılın en önemli sosyal değişimi kentlere akış. Kentlere özgü standartların, değerlerin giderek daha genişleyen bir köylü kitlesi tarafından benimsenmesini ve hızlanmasını getirdi. Eğitim kurumlarına olan talepte patlama, kitle iletişim araçlarının istemindeki yükseliş, yeni tüketim talepleri v.b değişimler bunun göstergesidir. Ve herbirinin kadınların yaaşm tarzları üzerinde belirgin etkileri var.

20 YILLIK FEMİNİST MÜCADELE KADININ KAMU ALANINA KATILMASINI SAĞLAMADA ÇOK AZ BİR TOPLUMSAL DESTEK YARATABİLMİŞTİR

Batı feministlerinin esas olarak iddialı olduğu alanda, yani özel alanda kadın erkek ilişkileri açısından belli bir değişikliğe yol açtığını kabul etmek gerekir, özellikle sol entellektüel kesim erkeklerinde daha büyük bir ilerleme var. Kadın sorunlarına ilgileri konusunda ilerleme var. Ev işlerinin paylaşımında kısmi de olsa bir gelişme olduğu söylenebilir. Ama 20 yıllık feminist mücadele kadının kamu alanına katılmasını sağlamada çok az bir toplumsal destek yaratabilmiştir. Bu başarısızlık da sanırım hakim olan anlayışın olduğu kadar seçilen mücadele yönteminin de payı var. Kadın erkek arasındaki egemenlik ilişkilerine intikal ettirilen ve bununla sınırlanan partiyarkilizm anlayışı kadın mücadelesini toplumsal, siyasal kurumların bütünlüğü, etkileşimini gözardı eden bir kadın mücadelesine indirgemiştir. Bunu yansıra bilinç yükseltme yöntemine dayalı bir mücadele anlayışı akdın gruplarının etkinliğini de bir hayli kırmıştır. Gerçekten de bilinç yükseltme yöntemine dayalı örgütsüz hareket modeli özel alan yani kişisel ilişkilere, burada aile alanına vurgulamaya fazlaca yatkın olmakla birlikte kadınların ezilmişliğinin daha önemli alanına, kamu sahasında fazla etkinlik gösterememiştir.

Bilinç yükseltme gruplarından oluşan kadın hareketi, bunlara katılan kadınlar ve bunların yakınlarındaki erkekler, onların bu görüşlerine sempati duyan erkekler özellikle de belli bir politik kesim erkekleri arasında daha duyarlı olabilecek, bu potansiyeli taşıyan erkeklerin bilincinde kadınlar heline bir dönüşüm yaratabilmiştir. Ancak siyasal iktidar kurumunun tarihsel değerini oluşturan ve sınıfsal egemenliğe dayalı toplum biçimlerine kan veren, bunlardan kana alan patriyarkilizmin özüne dokunmayı pek de fazla becerememiştir.

KADIN ÖRGÜTÜ: BİRLEŞİK YIĞINSAL BİR ÖRGÜT

İşte tüm bu nedenlerden dolayı 1990'lar Türkiye'sinde 1980'lerdeki kadın hareketlerinin yanılgısını değerlendirerek kadın hareketinin dünya ölçeğinde deneyim birikiminden varmış olduğu noktalardan gösterdiği sınırlılıktan da dersler almak durumunda olduğunu görmeliyiz. Tabii ülkemizde kadın yığınsallığının ve kendine özgü geleneklerini olası yönelişleri de gözardı etmeden.

Burada kısaca nasıl bir örgüt sorusuna cevap aramayı gerekli görüyorum. Bir kez farklı siyasal, felsefi görüş, toplumsal konum, yaş, medeni hal, iş, din ve dinlerden kadınları biraraya toplayabilecek her bireyin kendine özgü talebini dile getirmesini destekleyecek, hiçbir kesimin talebini diğerinin önüne koymayan, çoğunluk adına azınlığı feda etmeyecek birleşik ve yığınsal bir örgüt olmalıdır diyorum. Her yerel birimde, her işyerinde, her yörede kadın olmanın sorunlarını, yaşanan ve bunun çözümlerini arayan her kadının kendini örgütüyle özdeşleştireceği, tüm görüşlerini özgürce ifade edebileceği ve kimsenin görüşleri nedeniyle sekteye uğramayacağı demokratik bir örgütü anlıyorum. Hareketin bütünlüğünü çeşitli kadın kesimleri arasındaki eşgüdüm sağlayacak, uluslararası forumlarda ve diğer merkezi örgütlü kuruluşlarla kadın örgütünün ilişkilerini sürdürecek. Geniş kampanyaları kotaracak bir merkezliliği anlıyorum. Kendini hiçbir kuruluşun yan örgütü, alt örgütü olmaya angaja etmeyecek kadınların toplumsal hayata ve karar alma süreçlerine katılması doğrultusundaki temel talebi bütün platformlara taşıyacak örgütsel ve programatik bağımsızlığı anlıyorum. Ve diyorum ki bu ilkeleri içtenlikle içine sindirebilmiş bir kadın örgütü günümüzde kadın hareketinin bugün için etkilemekte olduğu dar çerçevenin dışına taşırabilir. Ve değişik kesimdeki kadın yığınlarına ulaşabilir, kadınların ülkenin geleceğini belirlemesinde etkin bir siyasal güç haline gelmesini sağlayabilir.

Baştarafı 5 .Sayfada →

mine dayandığı ortaya çıktı.

Başarıyı, en önemli taşıyıcısı olmakla birlikte tümüyle TBKP'ye yüklemek doğru olmayacaktır. bu politik bir kaygıdan kaynaklanmıyor. Bir gerçekliğin ifadesi olarak başarının, politik yaşama bir aktif müdahale girişimine katılan koyan tüm demokrasi güçlerine ait olmasında yatıyor.

Sonuç olarak tarihsel haklılığı olan gerekçelerle başlatılan bir eylem pratik bir sonuç almıştır. Eylemin başlamasından sonra gündeme gelmiş olmasına karşın 413 sayılı kararnameye, yeniden hortlatılmaya çalışılan politik cinayetlere, toplumu terörize etme çabalarına, 141-142 ve 163'ün gündemden çıkarılmasına, Kutlu ve Sargın'ın haksız tutukluluk hallerinin sürdürülmesine karşı ölüm orucu, toplumsal karşı çıkışın bir ifadesi olarak geniş bir toplumsal desteğin örgütleyicisi olabilmiştir. "Umutsuzluk ortamında demokrasi güçleri ciddi bir umut ışığı yakmayı başarabilmiştir."

Dalgalanmaz sanılan toplum bu sayede dalgalanmış ve yıkılmaz sanılan duvarlar bu sayede yıkılmıştır. Daha da yıkılacağından başka.

Merhaba

Yazmayı severmisiniz? Evet mi? O halde yazın "Forum" a. Çünkü size bir önerimiz var.

Bugüne kadar okurlardan gelen mektuplar sadece yayınlanıyordu. Madem ki köşemizin adı "Forum" karşılıklı pekâlâ tartışabilir, birbirimizi anlamaya çalışabiliriz.

Bir gazete ya da dergiye gelen okur mektupları çok değişik konuları içerebilir. Alırsınız birini elinize üstünde bir mühür: GÖRÜLMÜŞTÜR. Cezaevinde günlerini saymakla yetinmeyip, bize düşüncelerini, duygularını, yaşadıklarını iletir. Bazen kederlenirsiniz cezaevi koşullarını öğrendinizde. Bazen tüm olumsuzluklara rağmen düşüncelerinin berraklığı dinginliği saygı uyandırır hem sizde hem bizde. Uzaklardan, çok uzaklardan bir mektup gelir. Yıllardır ülkesinden ayrı yaşamak zorunda kalan bir mülteciden. Biraz sitem., biraz hasret vardır kelimeler arasına gizlenmiş. Ülkenin bir köşesinden gelen bir başka mektupta çoşku ile anlatılmıştır yapılan güzel şeyler. Satır aralarında demokrasi mücadelesine katkıda bulunmanın mutluluğunu duyumsarsınız .

Yalnız değişik konulardan mı oluşur bu mektuplar? Hayır. Aynı konuda farklı düşünceler de yansır, kimi kez sitemlli kimi kez coşkuyla, bu mektuplarda. Birisi günlük politikaya yaklaşımı ya eksik bulur ya da yanlış. Alır kağıdı- kalemi eline başlar yazmaya. Bir diğeri farklı düşünebilir aynı konuda. "Forum" da karşılıklı tartışabilirler. Yenilenme konusunda yazar biri, belki soru sormak ister muhatabına.

"Forum"a konuk olacak mektupların konuları daha da çoğaltılabilir.

Evet bundan böyle yazın "Forum"a. bir birimizi anlamaya, dinlemeye çalışarak tartışalım. Güzellikler üretelim. İşe bu sayıdaki mektupları okuyarak başlıyalım. Ve bir dahaki sayıda sizin de düşüncelerimiz, görüşlerinizi yansıtalım.

ŞİMDİ DİRENİŞ ZAMANI

● **Mirza TURGUT**
Özel Tıp Cezaevi / CEYHAN

Komünist parti üzerindeki yasağın kalkma aşamasına gelindiği bir anda, bilinen güç odaklarının arka arkaya düzenledikleri provokasyon ortamının doğurduğu toplumsal psikolojiyi bahane eden Hükümet, söz konusu yasa teklifini durdurdu.

... Kısacası ülkemizde kazanılan küçük haklar bile gasbedilmektedir. Bu arada KP üzerindeki yasak giderek kalıcı hale gelmeye başladı ve sağlıklı bir direniş hattı geliştirilmediği sürece de bu böyle devam edecektı. İşte tam bu koşullarda Kutlu ve Sargın'ın eylemi son derece haklı ve söz konusu maddelerin kaldırılması için önemli bir araç olmaktadır.

... Dolayısıyla "demokratım" diyen herkes için durum son derece açık: ŞİMDİ DİRENİŞ ZAMANIDIR. Attığımız her imza, söylediğimiz her türkü, eylemin potansiyelini genişletecek ve etkili, kalıcı bir dinamiğin yaratılmasına hizmet edecektir.

...Gerek tüm Marksist sol gerekse de TBKP şimdiye dek üzerlerine düşen demokrasi mücadelesini veremedi... Şimdi hepimize bir ŞANS ve FIRSAT doğuyor: demokrasi mücadelesinde sıradan bir birey, bir yurttaş olarak katkıda bulunma ve çağdışı yasaların kaldırılmasında etki etme ..... Elimizdeki şans ve fırsatı iyi değerlendirip, tüketmek gerekiyor. Başka hiç bir dönemde bu olanağı bulamayabiliriz . . .

Ortada, demokratikleşme talebiyle fiilen başlatılmış bir direniş hattı vardır. artık önemli olan bu eylemin, direnişin kimin tarafından niye başlatıldığı değildir. Kimi dostların "zamanlama doğru mu" gibi soruları kalmaya devam ederken bile destek verilmelidir. Bu bakımdan yapılması gereken tercih, gerici yasaların kalkıp kalkmaması konusunda olmalıdır.

Gücümüzü birleştirir ve bir şeyler yapmaya devam etmede ısrarlı olduğumuzda ancak sonuç alıcı olabiliriz. gün destek günüdür . .

S.O.S : MİNTAX

● **Semra KUVANLIKLI**
Sefaköy- İnönü Mahallesi

Değineceğim konu gerek basında, gerek TV'de ele alındığı halde, yeterince kamuoyu oluşturmadı, ilgi görmedi. Ancak şunu belirteyim: Çok değil, 3-5 yıl sonra, Sefaköy'de toplu ölümler başladığı zaman herhalde gereken ilgiyi görecek.

İstanbul/Sefaköyde Mintax deterjan fabrikasının pervasızca çevreye verdiği zarardan dolayı toplu kanser vak'alarına rastlanacağı muhtemel. . .

Musluklarımızdan akan sular sarı ve bol köpüklü. Neredeyse bulaşık ve çamaşır yıkarken artık deterjan kullanımına gerek yok. Mintax bu konuda günah çıkarmak istercesine bölgede bulunan ve oldukça etkilenen bir ilkokul'a da sözüm ona 65 milyon liraya kütüphane yaptırdı. Bu ilkokulda okuyan çocuklar hiçbir şeyden habersiz bu deterjanlı akan suyla ellerini yıkıyorlar ve en korkuncu bu suyu İÇİYORLAR . .

Bu konuda Belediye'ye gerekli girişimler yapıldı. Daha önce bu atıklar görünür bir şekilde sokak aralarından çok doğal bir şekilde akarken, şimdi göz boyarcasına boru döşenerek yer altından akıyor. Bir süre sonra arıtılmamış bu atıkları başka bir yerde ortaya çıkıp çevreye zarar veriyor. Bu arada yer altında içme sularına karışıyor. Yani bu işlem sadece göz zevkimize yaradı. Acaba bu sular çevreyi kirletenlerin kullanma sahası içinde olsaydı aynı vurdumduymazlığı gösterirler miydi?

İlk önce Sefaköy'deki tüm demokrat kurum ve kuruluşlara sesleniyorum: Bizlere yardım edin. Bizler bu yörenin halkı olarak sizlere S.O.S çağrısı yapıyoruz.

Çevreye karşı inanılmaz bir aldırmazlık var. Oysa dünya tektir. Bundan başka şimdilik yaşayabileceğimiz başka gezegen yok. Gittikçe tehlikeli boyutlara ulaşan çevre kirliliğine, çok ciddi olarak dur demek gerekiyor. Kirlenen denizlerimiz, nesli tükenen balıklarımız, delinen ozon tabakamız, yeşili yok ettiğimizden dolayı yağmayan yağmurlarımız, buna bağlı olarak kuraklığımız, hepsi bugün sorumsuzca yaşamaktan değil mi? "DÜNYA ELDEN GİDİYOR" kaçacak başka yerimiz yok. Yaşamak güzel, yaşamak 1doğayla güzel, yeşille ve temiz havayla güzel, dört yanımız denizle çevrili olduğu halde, kirliliği nedeniyle işimize yaramayan, yararlanamadığımız denizlerimizle güzel. Dünyanın en zengin balık çeşitleri bir zamanlar ülkemizde olmasına rağmen şimdi istavriti bile bulamadığımız balıklarımızla güzel. Kuşlarıyla, martılarıyla, çağlayan dereleri buz gibi akan suları, yemyeşil kırlarıyla. Gelin bu güzelliklere sahip çıkalım. Üzerimizdeki ölü toprağını atalım. Konulara daha duyarlı hale gelelim. Unutmayalım hepimiz birey olarak bir toplum oluşturuyoruz. Hepimizin üzerine düşen görevler var. Sadece hayıflanmakla kalmayıp birey olarak üzerimize düşeni yapalım. Bu konuyla uğraşan, önderlik eden, dernek ve kuruluşlarla elbirliği edelim.

"GÜN BUGÜN, KAYBEDECEK ZAMAN YOK"

BÜRO VE TEMSİLCİLİKLER

Tel: 516 23 77
Bölge Koordinatörleri: İzmir: Mustafa Karakuş. Adana: Mustafa Algan. İnönü Cad. Aydın İşhanı, Asma Kat: 3, No: 607 Tel: 11 04 48
Temsilcilikler: * Ankara- Mehmet Sönmez Gazi Mustafa Kemal Bulvarı 47/25 Maltepe Tel: 230 08 75 * Taşova (Amasya)- Ömer Ünal, Ballıca Köyü *Antakya- Ferit Lif, İnönü Cad. M.Aslan İşhanı kat 3 No 27 *Bandırma - (Balıkesir)- Mehmet Aydın, Kaşif Acar Cad. Dumalar Pasajı No: 36/4 *Bursa- Nejdet Filizoğlu, Hacılar Mah. Bedev Sok. Sema Ap. No:1/1 *Gaziantep- Halef Şalvarlı- Bey Mah. Abdullah Edip Çiftçi Cad. No:12/2 *Bakırköy- Hamdi Eskioğlu Vahap Ünsever, İstanbul Cad. No:38/7, *Bayrampaşa- Selahattin Sabırlı- Hayrettin Altıncevahir, Yenidoğan Mah. Nurımebağ Cad. No:36, * Gaziosman Paşa- Ufuk Erdoğan, Selimpaşa Cad. Selimpaşa Cad. Yıldız İş Merkezi. No:20 D:22-23-24, *Beykoz- Ahmet Özgün- İsmail Yıldız, İskele Cad. No:3 Kat:3 Paşabahçe, Tel: 322 61 83, *Eminönü- Fatih- İsmail Sarıçiçek, Yeşiltulumba Sok. No:56, *Kadıköy- İlhan Özer, Osmanağa Mah. Karadut Sok. Şefik Ulaşır İşhanı No:27/6, *Kartal- Hamit Akıncı- Mehmet Malkaç- Yukarı Mahalle, Yanılı Sok. No:13/3 B Blok, Tel: 374 32 44, *Ümraniye- Ali Şen, Alemdağ Cad. No: 53/C *İzmir- Vedat Peker, 1471. Sok. No: 45/5 Alsancak, *Denizli- Atilla Ereren, Doktor Cad. Meraeş İşhanı, Kat:3 Tel: 366 20, *Diyarbakır- Mustafa Dağcı- İsfendiyar Eyüboğlu-Mehmet Karabulut- Salih Şimşek, İnönü Cad. Kahraman İşhanı Kat:4 No: 32 Telx:32732, *Kocaeli- Nevzat Cingin, Ali İhsan Kayalar, Ömerağa Mah. Salkım Sok. ekşiler Han Kat:2 Tel: 14 412 28, *Mersin- Adil alabeyoğlu, Hastane Cad. No:113/6, *Manisa- Ramazan Tütüncü, Kuyualan Mah. Erler Cad. No: 113/6, *Muğla- Necati Demirel- Özcan Özgür, Belediye İşhanı No:215 Kat:2 Tel: 83 87, *Sakarya- Hayri Çifter, Kavaklar Cad. Sürekçioğlu İşhanı, Kat:1 No:38/40, *Salihli- İsmail Fethi ekm, Atatürk Mah osmaniye Sok. İnce Mehmet İşhanı No: 10. *Çerkezköy-(Tekirdağ)- Hüseyin Öztürk, Gazi Mustafa Kemal Mah. Edip Sok. *Karadeniz/Ereğlisi- Devrim Bulvarı Çıbıroğlu İşhanı Kat:5 *Antalya- Ahmet Yalçın Sinan Mah. Atatürk Cad. Birlik İşhanı No:113. *Eskişehir- İrfan Pervane- Suat Atsak, İsmet İnönü Cad. Üstün İşhanı No:36 D: 26, *Tarsus- Bülent Ufuk Atış, Cengiz Tobel Cad. Yaramış İşhanı No:303 Kat:3, *Zonguldak- Gazi Mahallesi Aralık Sok. Turan Apt. No: 46 Kat:4 *Söke- Mümin Göl İstasyon Cad. No:28 Kat 4/3

YURTDIŞI

Temsilcilikler: *Federal Almanya- Aydın Şenesen, Motke Str. 45, 4100 Duisburg, Fax:(49-203) 339 229, Tel: (49-203) 340 395. *Batı Berlin- Donau Str. 104, 1000 Berlin 44, *Avusturya- Halit Erdem, Mitteisteig 7/19, A. 1040 Wien Te: (43-222) 566 7447, * Belçika- Turgay Çelikörs, Chee B. Alsemberg 455, 1180 Brüksel, Tel: (32-2) 345 1076, *Danimarka- Ayşe Coşkun, Dyring-parken 1222 th, 2660 Brody Str. Tel: (45-2) 544 262, *Fransa- Hayri ATa, 57 Rue de la Mare, 75020 Paris Tel: (33-1) 434 93 639, *Hollanda- Semra Ulusoy, Mexico Dreef 229,3563 Utrecht, Tel: ((31-30) 62 30 29, *İngiltere- Cahit Baylav, 6 Stoke Newington Roda, London N16 7XN, Fax: (44-1) 923 1902, *İsveç- Salih Salman- C.O. Köylüoğlu, Visbringen 42 NB, 163/73 Spanga, Tel: (46-36) 6311 *İsviçre- Hasan Demircan, Postfahç 56, 5614 Sarmenstrol, Tel: (41-57) 271 971, *Kıbrıs- Zeki Erkut, 19 Necmi Avkıran Sok. Lefkoşe, Tel: (90-520) 75 407 *Yunanistan- Veli Karaman Skugela 74/A 11363 kıpseli Atina Tel: 88 23852 *Avustarya- Kenan Öztürk 335 Gladstone Road Dandenang, Vic 3175 Tel: 613759 63 49

Abone olmak için aşağıda belirtilen abone bedeline "Su Basın Yayın San. ve TC. A.Ş. Türkiye İş Bankası Türbe Şubesi, Hesap No: 1066984" hesabına yatırmanız ve banka dekontu fotokopisini "Adımlar Gazetesi, Peykhane Cad. No:44/4 Sultanahmet/ İSTANBUL" adresine bildirmeniz yeterlidir.

Abone Fiyatları:
6 Aylık
Yurtiçi 25 bin TL. Yurtdışı (Avrupa) 30 DM.
Yıllık
Yurtiçi 50 bin TL. Yurtdışı (Avrupa) 60 DM.

adımlar

❑ Su Basın Yayın ve Ticaret A.Ş. adına Sahibi: **Şefik Çalık** ❑ Genel Yayın Yönetmeni: **Zülfü Dicleli** ❑ İşletme Müdür: **Atilla Tanılkan** ❑ Yazı İşleri Müdürü: **Hüseyin Çakır** ❑ Yönetim Yeri: Peykhane Sokak No: 44 Kat: 4 Sultanahmet - İstanbul / Tel: 516 97 65 Fax: 516 11 79 ❑ Dağıtım: GAMEDA ❑ Baskı: Ilıcak Gazetecilik ve Matbaacılık A.Ş. Tel: 528 66 89

Yugoslav siyaset bilinci Milovan Djılas'la söyleşi

LENİN, OLAGELENDEN FARKLI BİR TOPLUM TASARLAMIŞTI

Sosyalizm bir ütopyadır, ulaşılmaz amaçtır, Eğer amacınıza zorlamayla varmak niyetindeyseniz, günün birinde baskıcılığın yetkisi altına düşersiniz.

Milovan Djilas, bugünün ve geleceğin sosyalizmini değerlendirdi.

(Milovan Djilas, ünlü Yugoslav siyaset bilimcisi, kışla sosyalizmini, Stalinizmi ve komuta sistemini ilk eleştirenlerdendir. "Yeni Sınıf" adlı kitabı, okuyabilmiş olanları içten etkilemiştir (geçmişte bu kitabı bulundurmak Sovyetler Birliğinde hapse atılmaya yeterliydi. Şimdi ise, Moskova'da Yuri Markaşov tarafından Djilas'la birörüşme gerçekleştirildi.)

Y.M.- Günümüz komünist hareketini nasıl değerlendiriyorsunuz?

M.D.- Dünya komünist hareketinin dağılması, 1948'de Yugoslavya ile S.S.C.B arasındaki çatışmayla başladı. Birliği yenileme girişimleri olduysa da, alınan kararlar, düpedüz bildirilere dönüştü. Bugünkü dünya komünist hareketi göz önüne alındığında, ne daha çok ne de az baskın komünist partiler söz konusudur. Sadece İtalyan Partisi, çağdaş sosyal demokrasiye öncülüğünden dolayı önemli güce sahiptir. Fransa'da Le Pen'in aşırı-milliyetçi Ulusal Cephe'siyle aynı oranda oy toplamış K.P., sekter politikalarla sürekli taraftar yitirmektedir.

Y.M .- Sosyaldemokrat hareket hakkında ne düşünüyor sunuz?

M.D.- Bir dünya hareketi olarak sosyal demokraside, her ulusal parti, bağımsızdır. Sosyalist enternasyonal, kendisiyle aynı düşüncede kimseyi bağlayıcı kararlar almaz. Bence, sosyalist hareket, tüm sosyalist ülkeleri kapsayan evrensel bir hareket olacaktır. Tek bir merkez ve genel bir ideolojik program olmaksızın - yalnızca sosyal adalet sorunları; barış girişimleri; çevre-bilim, barınma sorunları; ezilen hakların sorunları v.b. gibi konularda dayanışma temelinde ilerleyecek bir hareket . .

Y.M.- Öyle ise siz, ideolojiyi sosyal-demokrat hareketin alanı dışında görüyorsunuz (!)

M.D.- Sosyal-demokrasi, çağın zorunluklarını yakalamak için kendini yenilemezse, bunalıma girecektir.

Bundan böyle katıksız bir sınıf hareketi olamaz. Artık eski haliyle bir proleter sınıf yoktur. Haklara sahip olan işçiler, gelişmiş ülkelerde mal sahibidirler. Kendi evleri ve hisseleri vardır.

Y.M. Bugün devletin başlıca nesnelliği ne olmalıdır?

M.D- Sosyal ve ekonomik yaşama elverdiğince az karışmak . . . Çağdaş toplumda, sadece partiler değil, farklı alternatif gruplar üzerinde baskı oluşturmaktadır. Ancak çok partili politik yaşam da ideal değildir; zira, sapma ve tertiplere ortam sağlar. Grupların ya da bireylerin, kendileri için güzel evler kurma; çocukları için iyi bir gelecek hazırlama; köy veya şehirlerini geliştirme yönündeki güçlü istemlerini, sosyalistler de dahil hiçbir toplumun politik yaşamından soyutlayamayız.

Bu, başlıbaşına politikanın, yaşamın doğasındadır. İster sosyal-demokrat ister komünist olsun, inanıyorum ki sosyalizm, köklü değişimlere tanık olmak üzeredir. Değişimler, bugün, -artık Lenin ve Marx'ın yaşadığı dönemden farklı, kapitalizm olarak adlandırdığınız sistemde de yaşanmaktadır.

Y.M.-Ama biz alışkanlıkla "sosyalist bir ülke" diyoruz. .

M.D.- Geleneksel olarak sosyalist diye adlandırılan ülkelerin hiçbiri, sosyalist kuramların herhangi biriyle bağdaşmamaktadır. Lenin, olagelenden farklı bir toplum tasarlamıştı. O, yalnızca dış düşmanla savaşacak denli donanıma gelir ayıracak güçte bir devletten söz ediyordu. Onun kavramıyla, devletin içsel işlevleri ortadan kalkma noktasına varacaktı.

Bu kavramın geçerliği, başka bir sorun olmakla birlikte, Lenin'in devlet organlarını denetleme gücüne sahip olma, yolsuzluk ve iltimaslara son verme gibi işlevlerin yerine getirilmesinde işçileri odak aldığı açıktır.

Y.M.-Görülen o ki, sosyalizmi tanımlamak oldukça güç...

M.D.-Lenin'den fakat daha çok Marx'tan yola çıkılarak yapılan klasik tanımlamada sosyalizm, üretim araçlarının ulusallaştırılmasıyla ve nihayetinde burjuva sınıfının yönetiminin yıkılmasıyla başlar.

Lenin ulusallaştırmadan söz ettiğinde "proletarya diktatoryası"nı aklından geçirmekteydi. Onun tanımlamasıyla: İşçi sınıfı, yetkiyi doğrudan doğruya kulanamaz; bunu öncü rolüyle gerçekleştirmek durumundadır. Gördüğüm kadarıyla, ulusallaştırılmış mülkiyet, sosyalist mülkiyet değildir. Var olan şey, belirli sektörlerdeki devlet mülkiyetidir; örneğin, Amerika'da nükleer güç mühendisliğinde, nükleer silahların üretiminde olduğu gibi...

Y.M.- Sosyal mülkiyet niçin var olamaz?

M.D.-Çünkü, birisi bu mülkiyeti denetlemelidir. Ve proletarya diktatoryası, katıksız iktidar olamayacağından da -Parti aracılığıyla gerçekleştirmesinden dolayı- bu mülkiyet şekli de belirli sosyal örgütlenmelerle eklemleştirilmelidir. Komünist parti ve onun bürokrasisi bu koşullarda türedi. Belirli bir hiyerarşik örgütlenmeyle denetlenen ve sahiplenilen, ortaklaşmacı mülkiyetten söz etmek daha doğru olacaktır. Yalnızca Batı'da değil, L. Amerika'da , Afrika'da da ulusallaştırmayı benimsemeyen sosyal-demokrat partiler vardır. Ulusallaştırmanın toplam sonucu sadece sosyalist ülkelerde açmaza düşmüş değildir. Örneğin; Britanya'da endüstrinin yüzde 30'undan çoğu ulusallaştırıldı: Bürokrasi bu yüzde 30'luk alanda kendini etkin bir şekilde ortaya koymaya başlayınca, **Margaret Thatcher** özelleştirmeye gitmek zorunda kaldı; zira üretim bürokrasi için destek konumuna sürüklenmişti; bürokrasinin temel hedefi, ayrıcalıklarını sağlama alıp, kârını artırarak güç toplamaktı. Fransa ve İtalya'da ulusallaştırmanın olumsuz etkileri, benzer eğilimlerle ortaya çıktı. Bu arada, silah endüstrisi, demiryolu, posta gibi alanlarda ulusallaştırmanın sağlıklılığı görülmektedir. Amerika'da geleneksel olarak ulusallaştırılmış posta, devletçe denetlenir, işletilir ki, en azından iyi olduğu söylenmelidir.

Geleneksel olarak sosyalist diye adlandırılan ülkelerin hiçbiri, sosyalist kuramların herhangi biriyle bağdaşmamaktadır.

Y.M.- Bu, sosyalizmin mülkiyet ve iktidarın belli yapılarıyla eklemlendirilmediği anlamına mı geliyor?

M.D.- Sosyalist mülkiyet, kamu mülkiyeti bir kurgudur. Mülkiyetin yalnızca, karma, serbest ve farklılaşmış şekilleri olabilir. Sosyalist mülkiyet diye adlandırılan, totaliter baskıcılığın aynısıdır. Çünkü, sosyalist ülkelerde herşey yetkiye dayanmakta, ekonomik kurumlaşma iktidar değişikliği olmadan yenilenememektedir. Ancak iktidar değişikliği yeterli olmayıp, mülkiyet yapısındaki değişikliklerle desteklenmelidir. Eğer böylesi değişimler olmazsa, yalnız -daha iyi komünistlerin kötülerle yer değiştirmesi gibi geçici ilerlemeler söz konusu olur. Zamanla herşey "olması gereken"e dönüşecektir. sosyalizm kavramı, yüzeysel olarak eşitsizliğe, sömürü ve baskıya karşı mücadele olarak tanımlanabilir.

Bu mücadele sürekli olacaktır; inanıyorum ki, sömürüyü tamamen ortadan kaldırmak, eşitsizliği ve baskıyı saf dışı bırakmak olanaksız ama bunlara karşı savaşım verilmelidir.

Y.M.- Bir hukuk devletinin kurulması sorunu burada yatmaktadır.

M.D.-Ne Marx ne de Lenin bir "hukuk-devleti"nden söz etmemiştir. Neden? Çünkü onlar, devletin kaçınılmaz şekilde yok olacağını varsayıyorlardı. Ancak bunun gerçekleşmemesiyle birlikte, hiçbir partinin denetiminde olmayıp, anayasal düzenlemelere uygun, bağımsız işleyecek hukuka dayalı bir devlet sorunu, daha da önem kazandı.

Y.M.- Sosyalist ülkelerde toplumun gelişimi ne yönde olacak?

M.D.- Bazı ideolojik (bilimsel olarak adlandırılsa da) planlarla aynı çizgide olan belli bir yapılanmanın yaratılmasını ya da yıkılmasını amaç edinmiş her kavram, kaçınılmaz olarak baskıcılığa yol açar. Toplum, özgür olmalıdır; kurumlar ve yasal kurallarla düzenlemelidir. Sınıfsız olup olmayacağı sonraki gelişimine bağlıdır -ki gelecekte sınıfsız bir toplumun varolabilirliğini gözardı etmek olanaksızdır. Fakat bunun tasarısını hazırlayıp, zoraki uygulamasında ayak diremek yanlıştır. Böyle yapmak, yalnızca, sosyal gelişimin doğal akışını kesintiye uğratmaktır.

Y.M.-Bu sosyalizmin sadece bir "düşünce" olduğu anlamında mıdır?

M.D.- İnancım o ki, sosyalizm bir ütopyadır, ulaşılmaz amaçtır. Eğer amacınıza zorlamayla varmak niyetindeyseniz, günün birinde baskıcılığın yetkisi altına düşersiniz. Sosyalizmde kararlılık, çok daha insanca, daha demokratik ve özgür ilişkiler için; ilke olarak ulaşılmaz "mutlak özgürlük" için kararlı olmaktır.

Sosyalist ülkelerde basın özgürlüğü isteminde bulunurken, genellikle Batı ülkelerini örnek alırız. Oysa, Batı ülkelerinde basın özgürlüğü yoktur; her gazete ya da dergi belli kesimlerin etki alanındadır.

Basın özgürlüğü, herkes için, kendi düşüncesini yayımlama hakkıdır.

Y.M.-Eğer doğru anladıysam, siz hâlâ bir sosyalistsiniz (?)

M.D.Konuştuklarım bağlamında ...

Y.M.-Mihail Gorbaçev hakkındaki düşünceniz nedir?

M.D.- Başlangıçta, oldukça eleştirel yaklaşıyordum. 1985 Nisan'ındaki Plenum Toplantısından sonra, düşüncem değişmeğe başladı; ancak özellikle, var olan sistemin politik örgütlüklere açıkken, daha demokratik ve ekonomik yönden daha etkili olup olamayacağı sorunu açısından biraz şüphedeyim. Gorbaçev'in dünyada önemli bir olgu olduğuna inanıyorum. O, entellektüel, pragmatik ve esnek bir kişiliktedir. Eğer yarın kendini yönetimin dışında bulsa da, yarattığının tümü yeni bir devirdir.

Y.M.- Sovyet perestroykası için öngörüler nelerdir?

M.D.- Eğer perestroykayla, var olan ekonominin ilerletilmesini vurguluyorsanız, gerçekleşmeyecektir. belirli bir ilerleme kaydedilsede, Batı düzeyinde verimliliğe ulaşmak olanak dışıdır. Glasnost, ayrı bir sorundur; sonuçlarını vermeye başladı bile. Düşüncelerin özgürce açıklanması sonuçları doğuruyor: Halkın bilinçliliği değişiyor. Eğer glasnost olmasaydı, biz, bu görüşmeyi yapmış olmayacaktık."

Ne Marks ne de Lenin bir "hukuk devleti'nden söz etmemiştir. Neden? Çünkü onlar, devletin kaçınılmaz şekilde yok olacağını varsayıyorlardı.